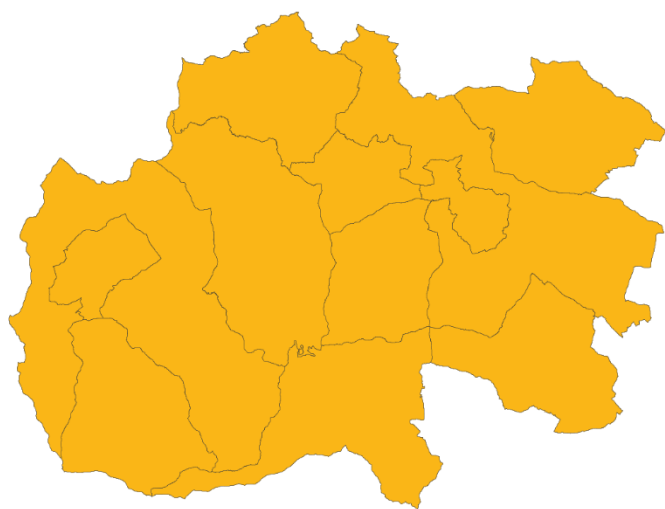

PROJEKT

Strategia terytorialna

**Partnerstwo miast i gmin
powiatu limanowskiego
na rzecz ożywienia gospodarczego
i wspólnej realizacji przedsięwzięć**

GMINA
DOBRA

GMINA
JODŁOWNIK

GMINA
KAMIENICA

GMINA
LASKOWA

GMINA
LIMANOWA

MIASTO
LIMANOWA

GMINA
ŁUKOWICA

GMINA
MSZANA DOLNA

MIASTO
MSZANA DOLNA

GMINA
NIEDŹWIEDŹ

GMINA
TYMBARK

GMINA
SŁOPNICE

POWIAT
LIMANOWSKI

Strategia terytorialna

**Partnerstwo miast i gmin
powiatu limanowskiego
na rzecz ożywienia gospodarczego
i wspólnej realizacji przedsięwzięć**

Strategia terytorialna

Partnerstwo miast i gmin powiatu limanowskiego na rzecz ożywienia gospodarczego i wspólnej realizacji przedsięwzięć

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Justyna Majchrowska, dr Paweł Wojdyłak

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” poprzez bezpośrednie doradztwo Związku Miast Polskich w strategicznym planowaniu rozwoju 38 partnerstw samorządowych, ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego, wzmocnienie zdolności gmin i powiatów do podejmowania przemyślanej i celowej współpracy oraz planowania kompleksowych przedsięwzięć aktywizujących potencjał obszaru partnerstwa i budujących jego rozwój.

Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla ponad 370 partnerskich gmin i powiatów z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie strategię terytorialne oraz pakiety przedsięwzięć podnoszące jakość życia mieszkańców.

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” realizowany jest w okresie od września 2020 do marca 2022 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2021 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

Gmina Dobra
Gmina Jodłownik
Gmina Kamienica
Gmina Laskowa
Gmina Limanowa
Gmina Łukowica
Gmina Mszana Dolna
Gmina Niedźwiedź
Gmina Słopnice
Gmina Tymbark
Miasto Limanowa
Miasto Mszana Dolna
Powiat Limanowski

Skład Rady Partnerstwa

Władysław Bieda – Burmistrz Miasta Limanowa, Przewodniczący Rady Partnerstwa
Anna Pękała – Burmistrz Miasta Mszana Dolna
Jan Skrzekut – Wójt Gminy Limanowa
Katarzyna Szybiak – Zastępca Wójta Gminy Mszana Dolna
Władysław Sadowski – Wójt Gminy Kamienica
Rafał Rusnak – Wójt Gminy Niedźwiedź
Adam Sołtys – Wójt Gminy Słopnice
Paweł Ptaszek – Wójt Gminy Tymbark
Benedykt Węgrzyn – Wójt Gminy Dobra
Bogdan Łuczowski – Wójt Gminy Łukowica
Paweł Stawarz – Wójt Gminy Jodłownik
Piotr Stach – Wójt Gminy Laskowa
Mieczysław Uryga – Starosta Limanowski

Skład Grupy Roboczej

Stanisław Gorczowski – Kierownik Wydziału Inwestycji UM Limanowa, Koordynator Grupy Roboczej

Agnieszka Dominik – Inspektor ds. Zamówień Publicznych UM Limanowa

Antoni Róg – Sekretarz UM Mszana Dolna

Ewa Poray Zbrożek – Kierownik Referatu Organizacyjnego UM Mszana Dolna

Grzegorz Krzak – Kierownik Wydziału Organizacyjnego UG Limanowa

Karolina Antkiewicz – Specjalista w Wydziale Inwestycji i Funduszy Europejskich UG Limanowa

Katarzyna Szybiak – Zastępca Wójta Gminy Mszana Dolna

Mirosław Skowronek – Kierownik Inwestycji i Zamówień Publicznych UG Mszana Dolna

Łucja Jawor – Inspektor ds. inwestycji UG Kamienica

Justyna Palkij – Kierownik ZGK Kamienica

Justyna Łabuz – Sekretarz UG Niedźwiedź

Józef Wikar – Kierownik Referatu Inwestycji i Gospodarki Komunalnej UG Słopnice

Anna Strug – Sekretarz UG Słopnice

Zbigniew Kordeczka – Kierownik Referatu Inwestycji, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska (inwestycje, fundusze strukturalne i ochrona środowiska) UG Tymbark

Anna Król – Referat Inwestycji, Gospodarki Komunalnej I Ochrony Środowiska UG Tymbark

Katarzyna Kłaczek – Podinspektor ds. inwestycji UG Dobra

Anna Mańka – Sekretarz UG Dobra

Janusz Koza – Inspektor ds. pozyskiwania środków zewnętrznych UG Łukowica

Wiesław Sikora – Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej, Przestrzennej i Ochrony Środowiska UG Łukowica

Sylwia Krzyżak – Koordynator ds. dostępności, UG Jodłownik

Jacek Rachwał – Dyrektor Wydziału Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury Starostwa Powiatowego w Limanowej

Zdzisław Pajor – Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Turystyki w Laskowej

Spis treści

Wprowadzenie	10
1. Synteza diagnozy i założenia do strategii	11
1.1. Podstawowe informacje o partnerstwie.....	11
1.2. Podstawowe wnioski z analizy powiązań funkcjonalnych	13
1.3. Kluczowe potencjały i bariery zidentyfikowane w procesie diagnostycznym	15
1.3.1. Potencjał obszaru partnerstwa.....	15
1.3.2. Bariery, problemy, deficyty obszaru partnerstwa	17
1.3.3. Potencjały, bariery, problemy obszaru oraz potrzeby mieszkańców partnerstwa .	21
1.4. Kluczowe determinanty potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa.....	22
1.5. Kluczowe wyzwania, kierunki strategicznej interwencji i współpracy.....	24
2. Cele partnerstwa.....	28
3. Projekty.....	34
3.1. Projekty strategiczne.....	34
3.2. Projekty uzupełniające	54
4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii	55
4.1. Struktura zarządzania procesem wdrażania i realizacji Strategii.....	55
4.2. Procedury aktualizacji Strategii terytorialnej Partnerstwa	57
4.3. Zmiana składu Partnerstwa.....	57
5. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji Strategii	58
5.1. Wskaźniki realizacji Strategii	58
5.2. Monitorowanie procesu wdrażania strategii.....	60
5.3. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych	61
6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	63
6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania Strategii	63
6.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji Strategii	64
6.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów realizacji Strategii.....	65
7. Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania dla poszczególnych projektów	66

Wprowadzenie

Wprowadzenie

1. Synteza diagnozy i założenia do strategii

1.1. Podstawowe informacje o partnerstwie

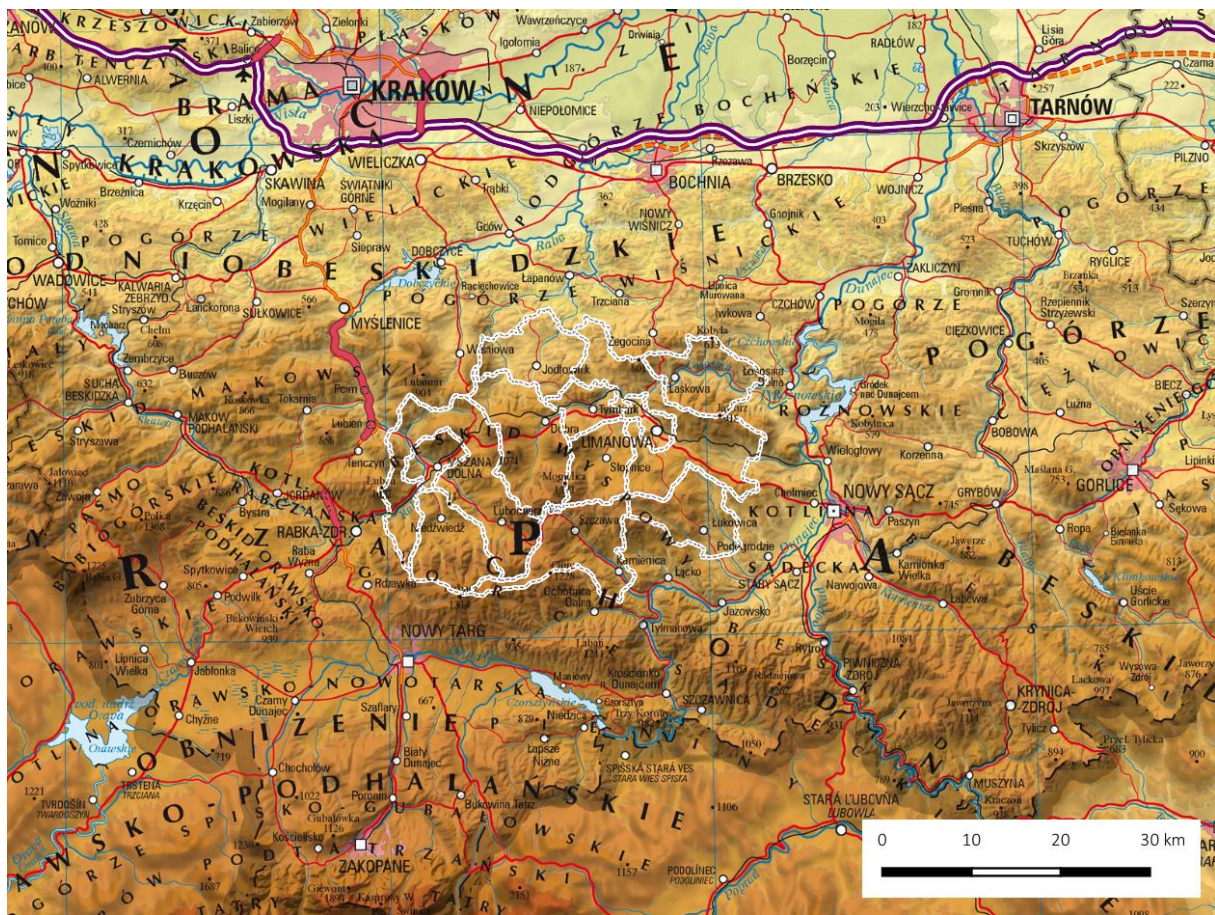
Partnerstwo miast i gmin powiatu limanowskiego zostało zawiązane w związku z ogłoszeniem naboru do projektu pilotażowego „Centrum Wsparcia Doradczego”, ale partnerzy współpracowali ze sobą już wcześniej w różnych obszarach, realizując wspólnie projekty oraz różnego rodzaju przedsięwzięcia. Początkowo Partnerstwo skupiało 10 partnerów, jednak już po rozpoczęciu prac nad wspólną strategią rozwoju, Rada Partnerstwa podjęła decyzję o rozszerzeniu Partnerstwa. Tym samym Partnerstwo obejmuje aktualnie teren całego powiatu limanowskiego. W skład Partnerstwa wchodzi 12 gmin, w tym 2 gminy miejskie, oraz powiat:

- Gmina Dobra (gmina wiejska)
- Gmina Jodłownik (gmina wiejska)
- Gmina Kamienica (gmina wiejska)
- Gmina Laskowa (gmina wiejska)
- Gmina Limanowa (gmina wiejska)
- Gmina Łukowica (gmina wiejska)
- Gmina Mszana Dolna (gmina wiejska)
- Gmina Niedźwiedź (gmina wiejska)
- Gmina Słopnice (gmina wiejska)
- Gmina Tymbark (gmina wiejska)
- Miasto Limanowa (gmina miejska)
- Miasto Mszana Dolna (gmina miejska)
- Powiat Limanowski (powiat ziemski).

Rolę Lidera Partnerstwa pełni Miasto Limanowa.

Obszar Partnerstwa położony jest w środkowej części województwa małopolskiego i sąsiaduje z powiatami: myślenickim, bocheńskim, brzeskim, nowosądeckim oraz nowotarskim. Zajmuje łącznie powierzchnię 952 km². Powierzchnia poszczególnych gmin: Dobra – 109 km², Jodłownik – 72 km², Kamienica – 96 km², Laskowa – 73 km², miasto Limanowa – 19 km², Limanowa – 152 km², Łukowica – 70 km², miasto Mszana Dolna – 27 km², Mszana Dolna – 107 km², Niedźwiedź – 74 km², Słopnice – 57 km², Tymbark – 33 km².

Rys. 1. Położenie partnerstwa w regionie

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych Główny Urząd Geodezji i Kartografii (GUGiK) oraz Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA).

Liczba ludności w partnerstwie wynosiła w 2019 roku 131 764 osób¹. Najwięcej mieszkańców liczą gminy: Limanowa – 25 607 osób oraz Mszana Dolna – 17 623 osoby, najmniej gminy: Słopnice – 6 764 osób oraz Tymbark – 6 591 osób².

Partnerstwo charakteryzuje zróżnicowana struktura osiedleńcza³, którą tworzą:

- gminy miejskie – ośrodki wielofunkcyjne: Limanowa,

¹ Stan na dzień 31 grudnia 2019 roku. Źródło: Główny Urząd Statystyczny Bank Danych Lokalnych (GUS BDL).

² jw.

³ Śleszyński P., Komornicki T., *Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego*, Przegląd Geograficzny 2016, 88, 4, s. 469-488 oraz portal gminy.monitorrozwaju.pl.

- gminy miejskie – funkcje pozarolnicze: Mszana Dolna,
- gminy wiejskie – intensywne funkcje rolnicze: Jodłownik, Łukowica,
- gminy wiejskie – umiarkowana funkcja rolnicza: Dobra, Limanowa, Mszana Dolna, Tymbark,
- gminy wiejskie – gospodarka ekstensywna: Kamienica, Laskowa, Niedźwiedź, Słopnice.

1.2. Podstawowe wnioski z analizy powiązań funkcjonalnych

Obszar partnerstwa tworzą wszystkie gminy wchodzące w skład powiatu limanowskiego. We wschodniej części partnerstwa znajduje się miasto Limanowa, które jest stolicą powiatu, a także jego głównym ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym, kulturalnym, społecznym i edukacyjnym. W Limanowej swoje siedziby mają instytucje o zasięgu powiatowym, co czyni miasto lokalnym centrum usług publicznych, w szczególności w zakresie kształcenia ponadpodstawowego oraz leczenia specjalistycznego, obszaru partnerstwa.

Partnerzy są ze sobą powiązani terytorialnie poprzez bezpośrednie sąsiedztwo i funkcjonalnie, w szczególności administracyjnie i gospodarczo. Wspólnie tworzą lokalny rynek pracy oraz usług publicznych i prywatnych. Badania popytu na usługi przeprowadzone na potrzeby diagnozy obszaru partnerstwa wykazały, że gminy tworzące partnerstwo zapewniają swoim mieszkańcom dostęp do podstawowych usług (np. edukacji przedszkolnej i opieki zdrowotnej). Niektóre usługi takie jak: edukacja na poziomie ponadpodstawowym, specjalistyczna opieka zdrowotna czy kino są dostępne na terenie obszaru partnerstwa. Natomiast usługi wyższego rzędu takie jak: edukacja na poziomie wyższym czy usługi kultury wysokiej (np. teatr) nie są świadczone na obszarze partnerstwa. Mieszkańcy korzystają z nich najczęściej w stolicy województwa – Krakowie bądź najbliższym położonym mieście na prawach powiatu tj. w Nowym Sączu.

Edukacja i wychowanie

Potrzeby mieszkańców w zakresie edukacji przedszkolnej i podstawowej realizowane są na terenie poszczególnych gmin. W nielicznych przypadkach mieszkańcy korzystają z tych usług na terenie innych gmin partnerstwa.

W przypadku szkół ponadpodstawowych wyróżniają się dwa ośrodki na terenie partnerstwa, czyli miasta: Limanowa i Mszana Dolna, gdyż tu zlokalizowanych jest najwięcej placówek kształcących na tym poziomie edukacji. Część młodzieży z gmin położonych na obrzeżach partnerstwa, z racji odległości, korzysta ze szkół średnich

na terenie sąsiednich powiatów. Jednak z kwerendy dokonanej na etapie diagnozy wynika, że znaczna część młodzieży uczy się w szkołach na terenie partnerstwa.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Podstawowa opieka zdrowotna dostępna jest w poszczególnych gminach tworzących partnerstwo. W zakresie specjalistycznej opieki zdrowotnej wiodącym ośrodkiem jest miasto Limanowa, gdyż swoją siedzibę ma tu szpital. Mieszkańcy, którzy korzystają ze specjalistycznej opieki zdrowotnej poza obszarem partnerstwa, najczęściej wybierają Nowy Sącz i Kraków.

Dzienne domy pobytu osób starszych oraz usługi rehabilitacyjno-opiekuńcze nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi są dostępne na terenie partnerstwa. Domy pomocy społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych funkcjonują w gminie Jodłownik oraz mieście Limanowa i Mszana Dolna.

Transport publiczny

Niewielka liczba mieszkańców obszaru partnerstwa korzysta z transportu publicznego, co spowodowane jest m.in. małą ilością połączeń i niedostosowaniem rozkładów jazdy do potrzeb mieszkańców. Z przeprowadzonych badań wynika, że najwięcej osób korzysta z prywatnego samochodu jako środka komunikacji.

Komunikacja autobusowa regionalna na terenie partnerstwa możliwa jest tylko z miasta Limanowa. Natomiast podróże autobusowe o zasięgu krajowym realizowane są z Nowego Sącza, a podróże międzynarodowe rozpoczynają się przeważnie w Krakowie.

Na terenie partnerstwa nie ma dostępu do transportu kolejowego. Mieszkańcy wyjeżdżają najczęściej do Krakowa, aby rozpocząć podróż koleją, niekiedy jest to również Nowy Sącz oraz Wieliczka i Chabówka.

Administracja

Usługi administracyjne szczebla podstawowego świadczone są w poszczególnych gminach. Centrum usług administracyjnych szczebla powiatowego to miasta: Limanowa – będące stolicą powiatu oraz Mszana Dolna, gdzie znajduje się Oddział Zamiejscowy Starostwa Powiatowego w Limanowej.

Rynek pracy

Wiodące zakłady pracy na terenie partnerstwa zlokalizowane są w Limanowej, Mszanie Dolnej oraz Tymbarku. Większość czynnych zawodowo mieszkańców pracuje w gminie, w której mieszka lub w innej gminie na terenie partnerstwa.

Miejscowości, do których mieszkańcy wyjeżdżają najczęściej do pracy, to: Nowy Sącz i Kraków.

1.3. Kluczowe potencjały i bariery zidentyfikowane w procesie diagnostycznym

1.3.1. Potencjał obszaru partnerstwa

Potencjały obszaru partnerstwa to przede wszystkim posiadane zasoby, oferowane produkty i usługi, które przynoszą lub mogą przynieść korzyści bezpośrednio (dochody) lub pośrednio poprzez wytworzenie wartości dodanej dla mieszkańców i interesariuszy partnerstwa.

Zasoby

W trakcie prac nad raportem diagnostycznym obszaru partnerstwa zostały zidentyfikowane zasoby partnerstwa, które obejmują wszystkie użyteczne elementy występujące na terenie partnerstwa, potrzebne do wytworzenia wyrobu, usługi, oferty definiującej funkcje obszaru funkcjonalnego. Lokalne zasoby mogą mieć charakter materialny i niematerialny, występować na terenie partnerstwa powszechnie lub jednostkowo (tylko u jednego partnera).

Za najważniejsze zasoby partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego uznano:

- **zasoby związane ze środowiskiem naturalnym:**
Beskid Wyspowy, Gorce, czyste powietrze, czyste środowisko, lasy / drewno, rzeki i potoki, wody mineralne i geotermy, krowa rasy „polskiej czerwonej”, walory krajobrazowo-przyrodnicze (Natura 2000), Gorczański Park Narodowy, Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu, Rezerwat Drzewa Bukowego na Śnieżnicy
- **zasoby instytucjonalne:**
Pływalnia Limanowska (ośrodek rekreacyjny), Strefa Aktywności Gospodarczej w Limanowej, Powiatowe Centrum Informacji Turystycznej, Muzeum Ziemi Limanowskiej i Izby Regionalne, Limanowski Dom Kultury, Orkanówka w Porębie Wielkiej, Muzeum I Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej w Szczawie
- **zasoby infrastrukturalne:**
szlaki papieskie, ścieżki i szlaki historyczne, szlaki i trasy turystyczne, szlaki konne w Gorcach i w Beskidzie, infrastruktura sportowo-rekreacyjna (siłownie zewnętrzne, place zabaw) i turystyczna (wieże widokowe), oferta hotelarsko-gastronomiczna, trasy rowerowe zjazdowe, ścieżki rowerowe,

wyciągi narciarskie, trasy narciarskie zjazdowe i biegowe, ężnia solankowa w Porębie Wielkiej, rozbudowana baza edukacyjna (w tym szkolnictwo profilowane – artystyczne), oferta uzdrowiskowa, rozlewnie wód mineralnych

- **zasoby związane z dziedzictwem kulturowym, w tym wydarzeniami historycznymi i tradycjami:**

sanktuaria, cmentarze wojenne, kultywowanie tradycji kolędniczej, charakterystyczne dla regionu stroje, kuchnia regionalna, różnorodność grup etnicznych, kultura i tradycja Zagórzan, tradycje Białych Górali, zabytkowe kapliczki i kaplice przydrożne, zabytkowe dworki (np. w Kamienicy), bogata architektura sakralna (w tym kościoły drewniane), aktywność kół gospodyń wiejskich, tradycje muzyki, tańców, gawędziarstwa i pieśni regionalne, tradycja sztuki ludowej i rękodzieła, tradycja Lachów Limanowskich, tradycja Lachów Szczyrzyckich, wydarzenia historyczne np. Bitwa pod Limanową, Zagórzanie Dziedziny, zabytkowy pociąg RETRO na trasie Galicyjskiej Kolei Transwersalnej (linia kolejowa Chabówka – Nowy Sącz), kompleks klasztorny OO. Cystersów wraz z muzeum klasztornym w Szczyrzycu

- **zasoby związane z rozpoznawalnością obszaru oraz szczególnymi umiejętnościami i cechami mieszkańców:**

religijność mieszkańców, góraliska mentalność, przyrost naturalny, przedsiębiorczość mieszkańców, Odkryj Beskid Wyspowy, rękodzieło i sztuka ludowa, sadownictwo, hodowla krów rasy „polskiej czerwonej”, hodowla owiec, pszczelarstwo (Linia pszczół Carnica z Dobrej), soki Tymbark, stolarstwo/ciesielstwo/budowlanka

- **zasoby ludzkie (ludzie żyjący w przeszłości i obecnie):**

dr Sebastian Flizak, Jan Kanty Andrusikiewicz, Barbara Panaś, Leopold Węgrzynowicz, Justyna Kowalczyk, Władysław Orkan, Stanisław Dobrowolski, Stanisław Ciężadlik, ks. Józef Stabrawa, inż. Józef Marek.

Na podstawie zidentyfikowanych zasobów ustalono listę produktów lokalnych.

Produkty

Lokalne produkty to rzeczy materialne, zdarzenia, usługi, które są oferowane i przynoszą korzyść bezpośrednią (dochody) lub pośrednią wyrażoną przez wartość dodaną dla obszaru, dla mieszkańców, dla interesariuszy.

Członkowie Grupy Roboczej wskazali szeroki katalog produktów. W trakcie warsztatów przeprowadzono analizę produktów dla wyłonienia tych kluczowych dla partnerstwa pod kątem dwóch parametrów: wartości dodanej dla całego

partnerstwa oraz potencjału i perspektyw rozwojowych produktu w układzie całego partnerstwa.

Kluczowe produkty dla rozwoju obszaru partnerstwa zostały podzielone na 3 kategorie:

- **produkty lokalne związane z kulturą i dziedzictwem kulturowym:** międzygminne wydarzenia, charakterystyczne imprezy regionalne np. Letnie koncerty kameralne w Dobrej, Festiwal Śliwki, Miodu i Sera, Festiwal „Beskidzkie rytmy i smaki”; Małopolski Szlak Architektury Drewnianej; zabytkowy pociąg RETRO na trasie Galicyjskiej Kolei Transwersalnej (linia kolejowa Chabówka – Nowy Sącz); produkty rękodzielnictwa regionalnego i sztuki ludowej; zespoły regionalne
- **produkty lokalne związane ze sportem, rekreacją i turystyką:** turystyka piesza i weekendowa; trasy rowerowe zjazdowe w Kasinie Wielkiej; kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy wraz z Pływalnią Limanowską (kręgielnie, sauny). wieże widokowe z zapleczem turystycznym; Wyścig Górski Limanowa Przełęcz pod Ostrą; trasy narciarskie i rowerowe wokół Góry Mogielica; oferta turystyczno-rekreacyjna; wyciągi narciarskie (Kasina Ski, Limanowa Ski, Lubomierz Ski, Tobołów, Laskowa – Kamionna)
- **produkty lokalne związane z gospodarką:** firmy zatrudniające powyżej 100 pracowników: „Gold Drop”, „Limatherm”, Meblomet, Laskopol; przetwórstwo owoców; tartaczniactwo; soki i napoje „Tymbark”; firmy budowlane.

Zidentyfikowane produkty nie stanowią zamkniętego katalogu. Duża dostępność zasobów umożliwia generowanie kolejnych produktów, które posiadają duży potencjał rozwojowy i będą generować korzyści dla partnerstwa, a przede wszystkim mieszkańcom i wszystkim interesariuszy.

1.3.2. Bariery, problemy, deficyty obszaru partnerstwa

W oparciu o rozmowy indywidualne z przedstawicielami partnerstw, spotkania i warsztaty z Grupą Roboczą, analizę danych zastanych, badania młodzieży, mieszkańców i liderów lokalnych zidentyfikowano bariery, problemy i deficyty obszaru partnerstwa. Poszukiwanie związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy nimi pozwoliło na wskazanie kluczowego problemu obszaru partnerstwa wraz z problemami niższego rzędu, które na niego wpływają. Określono zarówno przyczyny, jak i skutki tych zjawisk.

Jako kluczowy problem obszaru partnerstwa zdefiniowano **ograniczenia we wzroście atrakcyjności obszaru partnerstwa jako miejsca do życia**. Na problem

kluczowy wpływają problemy niższego rzędu, które zostały zidentyfikowane w analizowanych na etapie diagnozy obszarach rozwojowych. Są to:

- **starzenie się społeczeństwa:**
przyczyny problemu: migracje, wydłużenie czasu trwania życia i malejący przyrost naturalny, brak atrakcyjnych i dobrze płatnych miejsc pracy dla osób młodych, niewystarczająca oferta kształcenia i kontynuacji nauki,
- **niezadawalający potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki:**
przyczyny problemu: kwalifikacje pracowników niedostosowane do rynku pracy, niskie wynagrodzenia, niska atrakcyjność ofert pracy, niedopasowanie kierunków kształcenia do ofert pracy, mało zróżnicowane oferty pracy, szczególnie dla kobiet i osób z wyższym wykształceniem, mało terenów inwestycyjnych, niewystarczające zasoby (inkubatory, IOB itp.) wspierające otwarcie i prowadzenie własnej firmy, ograniczenia inwestycyjne wynikające z ukształtowania terenu oraz obowiązujących form ochrony przyrody, rozdrobnione gospodarstwa rolne,
- **niezadawalająca jakość środowiska:**
przyczyny problemu: niska emisja, stosowanie tradycyjnych, nieekologicznych źródeł paliw, duże natężenie ruchu samochodowego (szczególnie na terenach miejskich),
- **niedostatecznie wykorzystywany i zagospodarowany potencjał turystyczny:**
przyczyny problemu: słabo rozwinięta infrastruktura okołoturystyczna (noclegowa, gastronomiczna), niedostatecznie rozwinięta baza i infrastruktura turystyczna,
- **niska dostępność komunikacyjna:**
przyczyny problemu: brak obwodnic miast, brak alternatywnych form komunikacji, niewystarczająca siatka połączeń transportu publicznego, niezadawalające skomunikowanie z większymi miastami,
- **niewystarczająca dostępność usług komunalnych:**
przyczyny problemu: rozproszona zabudowa, wysokie koszty inwestycji infrastrukturalnych (ograniczona ilość środków finansowych w budżetach gmin na inwestycje infrastrukturalne), niewystarczająco rozwinięta sieć wodno-kanalizacyjna.

Przyczyny problemów niższego rzędu często są połączone ze sobą, np. na migracje osób młodych wpływają zarówno nieatrakcyjne miejsca pracy oraz niskie zarobki, jak i niewystarczająca oferta kształcenia i brak możliwości kontynuacji nauki.

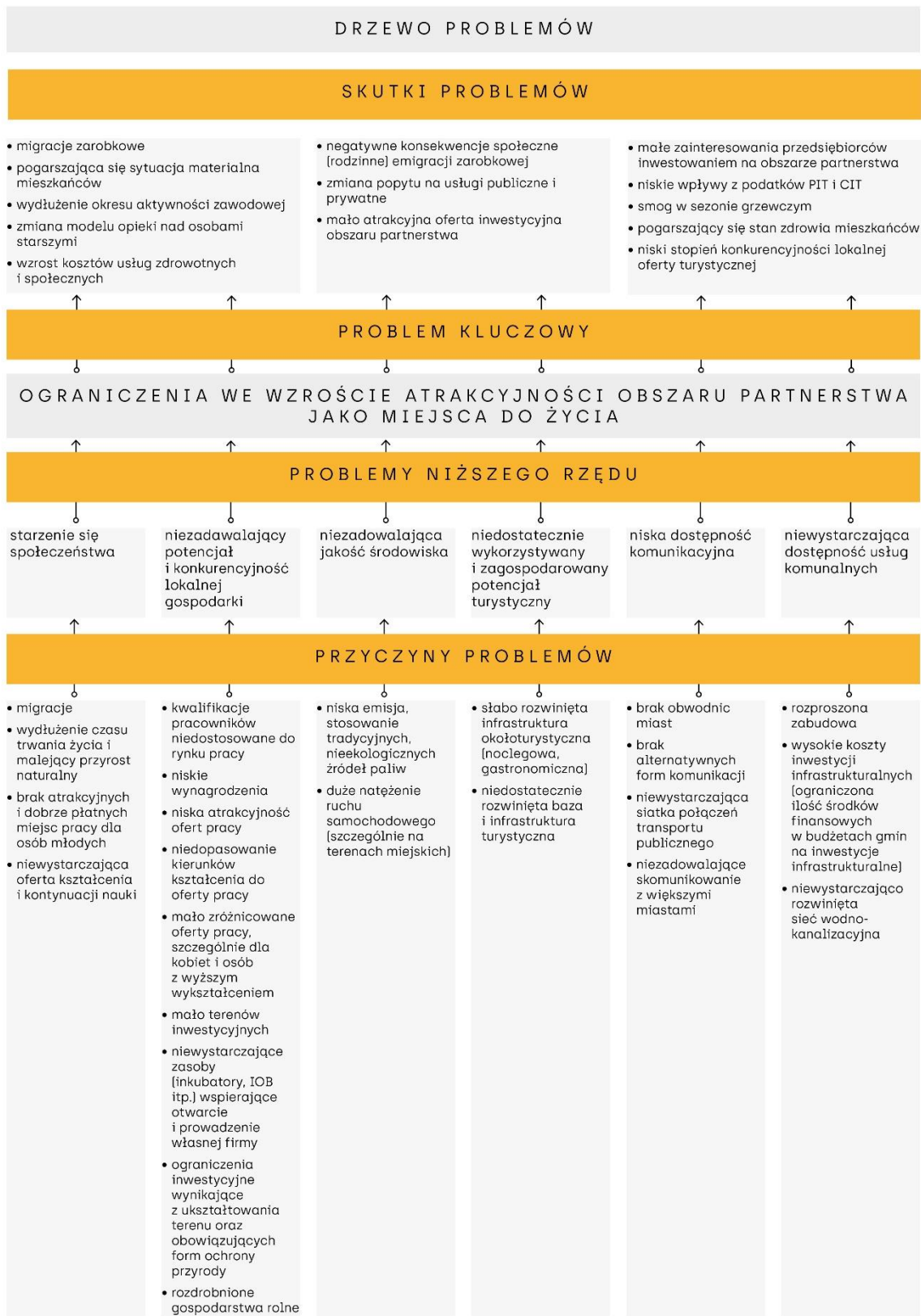
W przypadku braku podjęcia działań w powyżej zdefiniowanych obszarach problemowych przewiduje się następujące skutki:

- migracje zarobkowe,
- pogarszająca się sytuacja materialna mieszkańców,
- wydłużenie okresu aktywności zawodowej,
- zmiana modelu opieki nad osobami starszymi,
- wzrost kosztów usług zdrowotnych i społecznych,
- negatywne konsekwencje społeczne (rodzinne) emigracji zarobkowej,
- zmiana popytu na usługi publiczne i prywatne,
- mało atrakcyjna oferta inwestycyjna obszaru partnerstwa,
- małe zainteresowania przedsiębiorców inwestowaniem na obszarze partnerstwa,
- niskie wpływy z podatków PIT i CIT,
- smog w sezonie grzewczym,
- pogarszający się stan zdrowia mieszkańców,
- niski stopień konkurencyjności lokalnej oferty turystycznej.

Zidentyfikowane problemy, ich przyczyny i skutki zostały zobrazowane na rysunku przedstawiającym drzewo problemów (zob. rys. 2).

W badaniu opinii na temat Raportu diagnostycznego mieszkańcy oceniali m.in. istotność zdiagnozowanych problemów. Z problemem głównym „Ograniczenia we wzroście atrakcyjności obszaru partnerstwa jako miejsca do życia” zgadza się 66% respondentów. Za najistotniejsze problemy niższego rzędu mieszkańcy uznali: „niedostatecznie wykorzystany i zagospodarowany potencjał turystyczny” (88% respondentów), „niska dostępność komunikacyjna” (85% odpowiedzi), „niezadowalający potencjał i konkurencyjność gospodarki” (84% respondentów). Jako najmniej istotny problem oceniono: „niezadowalającą jakość środowiska” (67% respondentów).

Rys. 2. Drzewo problemów

Źródło: opracowanie własne.

1.3.3. Potencjały, bariery, problemy obszaru oraz potrzeby mieszkańców partnerstwa

Na etapie diagnozy przeprowadzono badania ankietowe młodzieży, mieszkańców oraz liderów lokalnych. Ich wyniki pozwalają poznać opinie badanych na temat atrakcyjności obszaru partnerstwa, ale dostarczają również informacji o jego atutach i deficytach oraz działaniach, które powinny zostać zrealizowane w pierwszej kolejności.

W tabeli poniżej przedstawiono syntezę wyników przeprowadzonych badań.

Tabela 1. Wyniki badań młodzieży, mieszkańców oraz liderów lokalnych – synteza.

	Młodzież	Mieszkańcy	Liderzy lokalni
Obszar partnerstwa to dobre miejsce do życia i rozwoju	dobrze – 63% złe – 23% trudno powiedzieć – 14%	dobrze – 72% złe – 18% trudno powiedzieć – 10%	dobrze – 94% złe – 6%
Atuty obszaru partnerstwa⁴	1. Więzy i tradycje rodzinne 2. Relacje z przyjaciółmi, znajomymi 3. Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia	1. Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia 2. Więzy i tradycje rodzinne 3. Relacje z przyjaciółmi, znajomymi	1. Więzy i tradycje rodzinne 2. Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki 3. Bezpieczeństwo oraz lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia
Deficyty obszaru partnerstwa⁵	1. Wysokość zarobków i płac 2. Oferty pracy, rynek pracy 3. Możliwości kontynuowania	1. Oferty pracy, rynek pracy 2. Wysokość zarobków i płac oraz możliwości kontynuowania	1. Wysokość zarobków i płac 2. Oferty pracy, rynek pracy 3. Możliwości kontynuowania

⁴ Wybrano odpowiedzi z najwyższą liczbą wskazań w każdej z badanych grup.

⁵ jw.

	nauki, kształcenia się	nauki, kształcenia się	nauki, kształcenia się oraz dostępność i ceny mieszkań
Konieczne przedsięwzięcia⁶	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oferta edukacyjna 2. Dostępne mieszkania 3. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości oraz zakładania firm 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostępna opieka zdrowotna 2. Atrakcyjna infrastruktura i warunki życia mieszkańców 3. Połączenia komunikacyjne z regionem i światem (w tym drogi) oraz zwiększenie atrakcyjności (oferty) turystycznej/ kulturalnej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości oraz zakładania firm 2. Połączenia komunikacyjne z regionem i światem (w tym drogi) 3. Dostępna opieka zdrowotna

Źródło: opracowanie własne.

1.4. Kluczowe determinanty potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa

Dostępne zasoby, kluczowe produkty partnerstwa oraz wnioski z przeprowadzonej diagnozy pozwoliły na wskazanie determinant potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa. Mogą one pozytywnie lub negatywnie wpływać na potencjał rozwojowy partnerstwa. Determinanty mogą mieć charakter mierzalny i niemierzalny.

Wspólnie z Grupą Roboczą zidentyfikowano czynniki rozwoju, które następnie zostały poddane hierarchizacji. Dokonano ich oceny pod kątem tego, czy wzmacniają lub osłabiają potencjał partnerstwa oraz eliminują lub pogłębiają zidentyfikowane problemy.

---

⁶ jw.

Tabela 2. Hierarchizacja czynników rozwoju

	wzmacnia potencjał	osłabia potencjał	rozwiązuje problemy	pogłębia problemy
dobra oferta (klimat) dla przedsiębiorczości	91,7	8,3	91,7	8,3
synergia działalności gmin w obszarze turystyki	100,0	0,0	100,0	0,0
rozwój i jakość infrastruktury	91,7	8,3	91,7	8,3
organizacja wydarzeń społeczno-kulturalno-biznesowych (integrujących lokalną społeczność i przyciągających ludzi z zewnątrz)	100,0	0,0	91,7	8,3
działania proekologiczne	100,0	0,0	83,3	16,7
turystyka (oferta i infrastruktura)	91,7	8,3	91,7	8,3
aktywność społeczeństwa	100,0	0,0	91,7	8,3
dostępność komunikacyjna	83,3	16,7	75,0	25,0
edukacja	83,3	16,7	100,0	0,0
rozwój oraz dostępność usług publicznych i prywatnych	100,0	0,0	91,7	8,3
dostępność dobrze płatnych miejsc pracy	75,0	25,0	75,0	25,0
walory przyrodniczo-krajobrazowe	100,0	0,0	100,0	0,0
walory kulturowe i turystyczne	91,7	8,3	91,7	8,3
bezpieczeństwo	100,0	0,0	100,0	0,0
potencjał administracyjny	91,7	8,3	100,0	0,0
dostępność technologii informatycznych/szerokopasmowy internet	83,3	16,7	75,0	25,0

	wzmacnia potencjał	osłabia potencjał	rozwiązuje problemy	pogłębia problemy
dostosowanie oferty szkół zawodowych do potrzeb rynku pracy	83,3	16,7	91,7	8,3
gościnność	100,0	0,0	100,0	0,0
integracja działań	83,3	16,7	100,0	0,0

Źródło: opracowanie własne.

Stanowią one podstawą do określenia kluczowych wyzwań i kierunków strategicznej interwencji i współpracy.

1.5. Kluczowe wyzwania, kierunki strategicznej interwencji i współpracy

Na podstawie ocenionych wcześniej determinant, wspólnie z Grupą Roboczą wybrano te, które mają największy wpływ na poprawę sytuacji na obszarze całego partnerstwa – są to kluczowe wyzwania. Stanowią one podstawę do wyznaczenia kierunków strategicznej interwencji i współpracy obszaru partnerstwa.

Tabela 3. Kluczowe wyzwania i kierunki strategicznej interwencji partnerstwa

Kluczowe wyzwanie	Kierunki strategicznej interwencji i współpracy
działania proekologiczne	zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego
turystyka	wzmocnienie funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodniczo-kulturowo-krajobrazowe
dostępność komunikacyjna	poprawa dostępności komunikacyjnej wewnętrznej i zewnętrznej
aktywność społeczeństwa	pobudzenie aktywności społecznej
infrastruktura	rozwój infrastruktury, poprawa jej dostępności i jakości

Kluczowe wyzwanie	Kierunki strategicznej interwencji i współpracy
synergia działań gmin w obszarach turystyki, komunikacji, infrastruktury społecznej	intensyfikacja wspólnych działań na rzecz rozwoju turystyki, komunikacji
dobra oferta (klimat) dla przedsiębiorczości	stworzenie uwarunkowań dla rozwoju przedsiębiorczości wykorzystujących lokalne zasoby

Źródło: opracowanie własne.

Swoją opinię o zidentyfikowanych kluczowych wyzwaniach oraz kierunkach strategicznej interwencji wyrazili również mieszkańcy obszaru partnerstwa. W badaniu dotyczącym opinii na temat Raportu diagnostycznego za najistotniejsze kluczowe wyzwania uznano: „infrastrukturę” – 95% respondentów, „turystykę” – 90%, „dostępność komunikacyjną” – 84% oraz „aktywność społeczeństwa” – 80%. Wszystkie zidentyfikowane kierunki strategicznej interwencji i współpracy w badaniu uzyskały bardzo wysoką liczbę wskazań. Jako najpilniejsze wskazano: „rozwój infrastruktury, poprawa jej dostępności i jakości” – 95%, „wzmocnienie funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodniczo-kulturowo-krajobrazowe” – 92%, „intensyfikacja wspólnych działań na rzecz rozwoju turystyki, komunikacji” oraz „stworzenie uwarunkowań dla rozwoju przedsiębiorczości wykorzystujących lokalne zasoby” – 89%.

Kluczowe wyzwania oraz kierunki strategicznej interwencji posłużyły do określenia działań, które partnerstwo chce podjąć w celu rozwoju obszaru oraz rozwiązania zdiagnozowanych problemów. Zidentyfikowane działania będą służyły poprawie sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru partnerstwa i staną się podstawą do określenia projektów strategicznych.

Tabela 4. Działania stanowiące odpowiedź na kluczowe wyzwania i kierunki strategicznej interwencji Partnerstwa.

Lp.	Zidentyfikowane działania
1	<p>edukacja ekologiczna mieszkańców:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kampanie informacyjne dla mieszkańców w zakresie wymiany pieców, odnawialnych źródeł energii, oszczędzania wody oraz zagospodarowania wód deszczowych, dbałości o wspólną przestrzeń publiczną oraz otoczenie

	<ul style="list-style-type: none"> • kampanie edukacyjne w szkołach, przedszkolach, żłobkach • organizacja wydarzeń angażujących mieszkańców
2	<p>rozwój lokalnych źródeł czystej energii z OZE</p> <ul style="list-style-type: none"> • podniesienie bezpieczeństwa i samowystarczalności energetycznej
3	<p>poprawa stanu środowiska naturalnego w zakresie jakości powietrza, ochrony ziemi i oczyszczania ścieków:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa/modernizacja sieci kanalizacyjno-wodociągowej, w tym budowa systemu oczyszczalni ścieków (prydomowych oraz komunalnych) • zabezpieczenie obszaru w zaopatrzenie w wodę • wzmocnienie systemu segregacji odpadów komunalnych • rozwój błękitnej i zielonej infrastruktury • gazyfikacja terenów wiejskich • termomodernizacja budynków • ograniczenie niskiej emisji
4	<p>tworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej i rekreacyjno-wypoczynkowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa dostępności do miejsc i obiektów atrakcyjnych turystycznie, kulturowo i rekreacyjnie • rozbudowa infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej, w tym tworzenie uwarunkowań do rozwoju usług związanych z turystyką • rozwój i promocja ścieżek rowerowych oraz szlaków turystycznych • rozbudowa miejsc do spędzania czasu wolnego • promocja obszaru partnerstwa, jego atrakcji turystycznych, dziedzictwa kulturowego oraz produktów lokalnych • współpraca z przedsiębiorcami z branży hotelarskiej, gastronomicznej, rękodzielniczej oraz innymi podmiotami działającymi w obszarze turystyki, rekreacji i kultury
5	<p>poprawa dostępności komunikacyjnej wewnętrznej i zewnętrznej obszaru partnerstwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój międzygminnej komunikacji autobusowej, w tym współpraca z lokalnymi przewoźnikami • budowa/modernizacja infrastruktury drogowej, w tym budowa parkingów i dróg prowadzących do miejsc turystycznych • lobbing/działania na rzecz większej dostępności zewnętrznej (połączenia drogowe z Krakowem, budowa linii kolejowej Podłęże – Piekietko oraz modernizacja linii kolejowej Chabówka – Nowy Sącz)
6	<p>budowa społeczeństwa obywatelskiego i tożsamości lokalnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja wydarzeń społeczno-kulturalnych aktywizujących społeczeństwo, w tym konkursów dla mieszkańców • włączanie społeczności lokalnej w procesy decyzyjne

	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie miejsc aktywności lokalnej • tworzenie sieci współpracy pomiędzy samorządami, mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami • wspieranie inicjatyw oddolnych
7	<p>rozwój przedsiębiorczości i atrakcyjności gospodarczej obszaru partnerstwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie terenów inwestycyjnych pod strefy aktywności gospodarczej oraz pozyskiwanie inwestorów • nawiązywanie stałej współpracy samorządów z lokalnymi przedsiębiorcami, • promocja lokalnych przedsiębiorców • rozwój szybkiego internetu • wsparcie i zachęcanie do współpracy pomiędzy podmiotami lokalnego rynku pracy

Źródło: opracowanie własne.

2. Cele partnerstwa

Na podstawie wniosków z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej, zdiagnozowanych barier, problemów i deficytów oraz zidentyfikowanych potencjałów określono główne priorytety oraz zdefiniowano cele partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego w perspektywie 2030 roku.

Misja partnerstwa

Misja partnerstwa to jego cel nadrzędny, oparty o kluczowe wartości, wokół których zawiązało się partnerstwo i który będzie niezmienny w całym okresie jego trwania.

Misją partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego jest: „**Podniesienie atrakcyjności obszaru partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego zapewniające wysoką jakość życia, pracy i wypoczynku**”.

Cele strategiczne

W oparciu o sformułowaną misję Partnerstwa, a także zidentyfikowane na etapie diagnozy kluczowe wyzwania i kierunki interwencji oraz współpracy zdefiniowano cele strategiczne obszaru partnerstwa. Cele odpowiadają na zdiagnozowane problemy, wykorzystują potencjały obszaru i będą przyczyniać się do ich wzmocnienia.

Cel 1. Zwiększenie konkurencyjności lokalnej gospodarki z uwzględnieniem wewnętrznego potencjału społecznego, kulturowego, środowiskowego, turystycznego i przyrodniczego

Cel ten obejmuje wszystkie wymiary rozwoju tj. społeczny, środowiskowy, przestrzenny oraz gospodarczy. Realizacja celu poprzez wykorzystanie potencjałów endogennych obszaru partnerstwa przyczyni się do wzrostu konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz atrakcyjności obszaru partnerstwa jako miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej, życia, pracy oraz wypoczynku.

Problemy, na które odpowiada cel:

- starzenie się społeczeństwa,
- niezadawalający potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki,

- niedostatecznie wykorzystywany i zagospodarowany potencjał turystyczny,
- niska dostępność komunikacyjna.

Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia celu:

- zasoby związane ze środowiskiem naturalnym,
- zasoby instytucjonalne,
- zasoby infrastrukturalne,
- zasoby związane z dziedzictwem kulturowym, w tym wydarzeniami historycznymi i tradycjami,
- zasoby związane z rozpoznawalnością obszaru oraz szczególnymi umiejętnościami i cechami mieszkańców,
- zasoby ludzkie (ludzie żyjący w przeszłości i obecnie).

Wyzwania i kierunki, z którymi cel jest powiązany:

- turystyka – wzmocnienie funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodniczo-kulturowo-krajobrazowe,
- dostępność komunikacyjna – poprawa dostępności komunikacyjnej wewnętrznej i zewnętrznej,
- aktywność społeczeństwa – pobudzenie aktywności społecznej,
- synergia działań gmin w obszarach turystyki, komunikacji, infrastruktury społecznej – intensyfikacja wspólnych działań na rzecz rozwoju turystyki, komunikacji,
- dobra oferta (klimat) dla przedsiębiorczości – stworzenie uwarunkowań dla rozwoju przedsiębiorczości wykorzystujących lokalne zasoby.

Terytorialność celu: obszar całego partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego.

Działania ukierunkowane na osiągnięcie celu obejmują:

- tworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej i rekreacyjno-wypoczynkowej,
- poprawę dostępności komunikacyjnej wewnętrznej i zewnętrznej obszaru partnerstwa,
- budowę społeczeństwa obywatelskiego i tożsamości lokalnej,
- rozwój przedsiębiorczości i atrakcyjności gospodarczej obszaru partnerstwa.

Cel 2. Ochrona środowiska naturalnego oraz rozwój infrastruktury odpowiadającej potrzebom mieszkańców obszaru partnerstwa

Cel ten obejmuje wymiary rozwoju tj. społeczny, środowiskowy, przestrzenny, ale będzie też oddziaływał na cel gospodarczy.

Problemy, na które odpowiada cel:

- niezadawalająca jakość środowiska,
- niewystarczająca dostępność usług komunalnych.

Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia celu:

- zasoby związane ze środowiskiem naturalnym,
- zasoby instytucjonalne,
- zasoby infrastrukturalne,
- zasoby związane z dziedzictwem kulturowym, w tym wydarzeniami historycznymi i tradycjami,
- zasoby związane z rozpoznawalnością obszaru oraz szczególnymi umiejętnościami i cechami mieszkańców.

Wyzwania i kierunki, z którymi cel jest powiązany:

- działania proekologiczne – zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego,
- infrastruktura – rozwój infrastruktury, poprawa jej dostępności i jakości,
- synergia działań gmin w obszarach turystyki, komunikacji, infrastruktury społecznej – intensyfikacja wspólnych działań na rzecz rozwoju turystyki, komunikacji.

Terytorialność celu: obszar całego partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego.

Działania ukierunkowane na osiągnięcie celu obejmują:

- edukację ekologiczną mieszkańców,
- rozwój lokalnych źródeł czystej energii z odnawialnych źródeł energii,
- poprawę stanu środowiska naturalnego w zakresie jakości powietrza, ochrony ziemi i oczyszczania ścieków.

Cele partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego wpisują się w cele strategii wyższego rzędu. Są spójne z celami wskazanymi w *Strategii Rozwoju Województwa*

„Małopolska 2030” oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, co przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5. Spójność celów Strategii z celami strategii wyższego rzędu.

Strategia terytorialna obszaru Partnerstwa	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
<p>Cel nadrzędny:</p> <p>Podniesienie atrakcyjności obszaru partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego zapewniające wysoką jakość życia, pracy i wypoczynku</p>	<p>Cel główny:</p> <p>Małopolska regionem zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym</p>	<p>Cel główny:</p> <p>efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzy warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym</p>

<p>Cel 1.:</p> <p>Zwiększenie konkurencyjności lokalnej gospodarki z uwzględnieniem wewnętrznego potencjału społecznego, kulturowego, środowiskowego, turystycznego i przyrodniczego</p>	<p>Obszar tematyczny: Gospodarka, Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka; Główne kierunki polityki rozwoju: 2. Konkurencyjność i przedsiębiorczość, 3. Turystyka, 4. Transport, 5. Cyfrowa Małopolska.</p> <p>Obszar tematyczny: Klimat i środowisko; Cel szczegółowy: Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej; Główne kierunki polityki rozwoju: 1. Ograniczanie zmian klimatycznych.</p> <p>Obszar tematyczny: Zarządzanie strategiczne rozwojem; Cel szczegółowy: System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030; Główne kierunki polityki rozwoju: 2. Współpraca i partnerstwo, 3. Promocja Małopolski.</p> <p>Obszar tematyczny: Rozwój zrównoważony terytorialnie; Cel szczegółowy: Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach; Główne kierunki polityki rozwoju: 1. Ład przestrzenny, 2. Wsparcie miast, 3. Rozwój obszarów wiejskich, 4. Spójność wewnątrzregionalna i dostępność.</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym; 1.5. Infrastruktura wspierająca dostarczanie usług publicznych i podnoszącej dostępność inwestycyjną obszarów.</p> <p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych: 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego; 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.</p> <p>Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie: 3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.</p>
<p>Cel 2.:</p>	<p>Obszar tematyczny: Klimat i środowisko; Cel szczegółowy: Wysoka jakość środowiska i</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i</p>

Strategia terytorialna obszaru Partnerstwa	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
<p>Ochrona środowiska naturalnego oraz rozwój infrastruktury odpowiadającej potrzebom mieszkańców obszaru partnerstwa</p>	<p>dążenie do neutralności klimatycznej; Główne kierunki polityki rozwoju: 1. Ograniczanie zmian klimatycznych, 2. Gospodarowanie wodą, 4. Edukacja ekologiczna.</p> <p>Obszar tematyczny: Zarządzanie strategiczne rozwojem; Cel szczegółowy: System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030; Główne kierunki polityki rozwoju: 2. Współpraca i partnerstwo.</p> <p>Obszar tematyczny: Rozwój zrównoważony terytorialnie; Cel szczegółowy: Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach; Główne kierunki polityki rozwoju: 1. Ład przestrzenny, 2. Wsparcie miast, 3. Rozwój obszarów wiejskich, 4. Spójność wewnątrzregionalna i dostępność.</p>	<p>przestrzennym; 1.5. Infrastruktura wspierająca dostarczanie usług publicznych i podnoszącej dostępność inwestycyjną obszarów.</p>

Źródło: opracowanie własne.

3. Projekty

3.1. Projekty strategiczne

Osiągnięcie celów strategicznych będzie możliwe dzięki realizacji projektów. Partnerstwo miast i gmin powiatu limanowskiego zaplanowało cztery projekty strategiczne.

Wszystkie projekty mają charakter partnerski, gdyż są realizowane wspólnie przez partnerów, w podziale na podprojekty przynoszące wspólny rezultat. Ponadto są zintegrowane, ponieważ kompleksowo rozwiązują zidentyfikowane problemy w wymiarach społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym, wykorzystują szeroki zakres potencjałów obszaru partnerstwa oraz łączą różne działania m.in. inwestycyjne, edukacyjne czy organizacyjne. Zaplanowane do realizacji projekty są komplementarne z innymi projektami zapisanymi w ramach niniejszej strategii oraz z innymi projektami już zrealizowanymi na obszarze partnerstwa.

Tabela 6. Fiszka projektu strategicznego nr 1.

Tytuł projektu	Podniesienie bezpieczeństwa i samowystarczalności energetycznej
Lider projektu	zostanie uzupełnione do 24.09.2021
Partnerzy	Jednostki samorządu terytorialnego tworzące partnerstwo: Miasto Limanowa, Miasto Mszana Dolna, Gmina Limanowa, Gmina Mszana Dolna, Gmina Niedźwiedź, Gmina Kamienica, Gmina Tymbark, Gmina Słopnice, Gmina Dobra, Gmina Laskowa, Gmina Łukowica, Powiat Limanowski.
Potrzeba realizacji projektu	Projekt odpowiada na problemy związane z małą samowystarczalnością energetyczną obszaru partnerstwa. Jednostki tworzące partnerstwo dążą do optymalizacji kosztów ponoszonych na energię, co będzie możliwe dzięki powołaniu klastra energii. Ideą klastra energetycznego jest włączanie do niego różnych podmiotów (osób fizycznych i podmiotów gospodarczych), co przyczyni się zawiązania sieci współpracy.

Jednym ze zdiagnozowanych problemów jest również niezadowalająca jakość środowiska naturalnego, spowodowana m.in. przez niską emisję i stosowanie tradycyjnych, nieekologicznych źródeł paliw. Odpowiedzią na ten problem jest komponent projektu dotyczący budowy infrastruktury OZE w budynkach użyteczności publicznej, gospodarstwach domowych i budynkach usługowych, gospodarczych, produkcyjnych oraz modernizacji energetycznej budynków.

Na niską świadomość ekologiczną mieszkańców wpływa również niewystarczająca oferta edukacyjna w tym zakresie. W ramach projektu planuje się działania edukacyjno-szkoleniowe dla dzieci i pozostałych mieszkańców.

Projekt przyczyni się do wzmocnienia i ochrony potencjałów obszaru partnerstwa, szczególnie takich zasobów środowiska naturalnego jak: czyste powietrze, czyste środowisko, lasy / drewno, rzeki i potoki, wody mineralne i geotermia, walory krajobrazowo-przyrodnicze (Natura 2000), Gorczański Park Narodowy, Beskid Wyspowy, Gorce, Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu. Jakość środowiska naturalnego jest także jednym z determinantów stanowiących o atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszaru partnerstwa. W związku z tym projekt będzie wpływał także na rozwój i wykorzystanie potencjałów związanych m.in. z dziedzictwem kulturowym i infrastrukturą czy instytucjami działającymi na obszarze partnerstwa (Muzeum Ziemi Limanowskiej i Izby Regionalne, Limanowski Dom Kultury, Orkanówka w Porębie Wielkiej, Muzeum I Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej w Szczawie), jak również rozpoznawalnością obszaru oraz szczególnymi umiejętnościami i cechami mieszkańców (przedsiębiorczość mieszkańców, sadownictwo, hodowla krów rasy „polskiej czerwonej”, hodowla owiec, soki Tymbark, stolarstwo/ciesielstwo/budowlanka).

Działania zaplanowane w ramach projektu odpowiadają na kluczowe wyzwania zidentyfikowane w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru partnerstwa tj. działania proekologiczne, turystyka, aktywność społeczeństwa, infrastruktura i dobra oferta (klimat) dla przedsiębiorczości.

Dzięki realizacji projektu poprawie ulegnie stan środowiska naturalnego w szczególności powietrza, wzrośnie również

	<p>świadomość ekologiczna mieszkańców oraz zoptymalizowane zostaną koszty zakupu i wytwarzania energii.</p>
Odbiorcy projektu	<p>Adresaci projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa, lokalne firmy, instytucje i podmioty działające na obszarze partnerstwa.</p> <p>Beneficjenci końcowi projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa; lokalne firmy, przedsiębiorcy, instytucje podmioty działające na obszarze partnerstwa, potencjalni inwestorzy, turyści (z i spoza terenu województwa małopolskiego).</p>
Koncepcja projektu	<p>W ramach projektu wyróżniono cztery podprojekty polegające na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utworzeniu przez partnerów klastra energii oraz włączeniu do niego podmiotów gospodarczych i osób fizycznych – przewidywany zakres: zawarcie porozumień dot. utworzenia klastra, prace organizacyjne, opracowanie koncepcji działania klastra, zawiązanie klastra; • organizacji wspólnych przetargów na zakup energii elektrycznej, gazu ziemnego; • budowie infrastruktury OZE w budynkach użyteczności publicznej, gospodarstwach domowych i budynkach usługowych, gospodarczych, produkcyjnych oraz modernizacji energetycznej budynków – planowany zakres dotyczy m.in.: wsparcia projektów prosumenckich, wsparcia mieszkańców w walce z ubóstwem energetycznym, wymiany pieców, budowy instalacji oraz farm fotowoltaicznych, termomodernizacji budynków, wymiany oświetlenia na oświetlenie LED, dotacji dla mieszkańców oraz firm na instalacje solarne, fotowoltaiczne oraz infrastrukturę OZE; • działania edukacyjno-szkoleniowe dla dzieci, mieszkańców – zakres obejmuje m.in.: broszury oraz eko-informatory, organizację spotkań z przedstawicielami takich instytucji jak: WFOŚiGW, Gorczański Park Narodowy, PGNiG, Wody Polskie, organizację konkursów dla dzieci itp. <p>Projekt dotyczy sfery: środowiskowej, przestrzennej, gospodarczej i społecznej.</p> <p>Szacowany koszt realizacji projektu to 26,2 mln zł.</p>
Zgodność z celami	<p>Projekt odnosi się do kierunków strategicznej interwencji wyznaczonych przez Partnerstwo tj. zintensyfikowanie działań na</p>

	<p>rzecz ochrony środowiska naturalnego, rozwój infrastruktury, poprawa jej dostępności i jakości.</p> <p>Projekt jest spójny z celem nadrzędnym Strategii: „Podniesienie atrakcyjności obszaru partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego zapewniającej wysoką jakość życia, pracy i wypoczynku” oraz celem strategicznym nr 1. „zwiększenie konkurencyjności lokalnej gospodarki z uwzględnieniem wewnętrznego potencjału społecznego, kulturowego, środowiskowego, turystycznego i przyrodniczego” i nr 2 „ochrona środowiska naturalnego oraz rozwój infrastruktury odpowiadającej potrzebom mieszkańców obszaru partnerstwa”.</p>
Okres realizacji	<p>Okres realizacji projektu w tym prac przygotowawczych obejmuje lata 2021-2030. Nie określono przewidywanego okresu realizacji projektu.</p>
Terytorialny zasięg projektu	<p>Projekt będzie realizowany na terenie następujących podmiotów tworzących partnerstwo tj. Miasto Limanowa, Miasto Mszana Dolna, Gmina Limanowa, Gmina Mszana Dolna, Gmina Niedźwiedź, Gmina Kamienica, Gmina Słopnice, Gmina Tymbark, Gmina Dobra, Gmina Laskowa, Gmina Łukowica, Powiat Limanowski.</p> <p>Rezultaty projektu będą odczuwalne na obszarze całego partnerstwa, który obejmuje teren powiatu limanowskiego.</p>
Komplementarność z innymi projektami	<p>Projekt jest komplementarny z projektem strategicznym pn. Poprawa stanu środowiska naturalnego w zakresie jakości powietrza, ochrony ziemi, oczyszczania ścieków. Efekty jego realizacji będą miały również wpływ na projekt strategiczny pn. Wzbogacenie oferty turystycznej poprzez m.in. rozbudowę infrastruktury do udostępniania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.</p> <p>Projekt jest komplementarny m.in. z projektami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej Powiatu Limanowskiego, • Wymiana starych pieców na nowoczesne kotły (kotły gazowe oraz na paliwo stałe) m.in. w gminie Mszana Dolna, Laskowa, Niedźwiedź i Tymbark, • Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej będących własnością gminy Niedźwiedź, w których wcześniej

	wymieniono urządzenia grzewcze wykorzystujące do produkcji ciepła węgiel na urządzenia wykorzystujące gaz ziemny w miejscowościach Niedźwiedź i Poręba Wielka.
Produkty projektu i ich wskaźniki	<p>*Ostateczna lista wskaźników oraz wartości docelowe zostanie opracowana do 24.09.2021</p> <p>Liczba utworzonych klastrów energii [szt.] – 2</p> <p>Liczba wspólnych przetargów na zakup energii, gazu ziemnego [szt.] – 4</p> <p>Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt.] – 300</p> <p>Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt.] – 508</p> <p>Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.] – 510</p> <p>Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji [m2] – 500</p> <p>Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła [szt.] – 700</p> <p>Liczba działań informacyjno-promocyjnych [szt.] – 15</p> <p>Liczba zorganizowanych spotkań informacyjnych [szt.] – 25</p> <p>Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych związanych z edukacją ekologiczną [szt.] – 40</p> <p>Łączna moc zainstalowanych energii elektrycznych [MWhe] – 1,09</p>
Rezultaty bezpośrednie projektu i ich wskaźniki	<p>*Ostateczna lista wskaźników oraz wartości docelowe zostanie opracowana do 24.09.2021</p> <p>Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych instalacji wykorzystujących OZE [MWhe/rok] – 1035</p> <p>Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej [MWh/rok] – 0,5</p> <p>Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok] – 1350</p> <p>Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34) [tony równoważnika CO2/rok] – 400</p> <p>Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych [osoby] - .....</p>

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7. Fiszka projektu strategicznego nr 2

Tytuł projektu	Poprawa dostępności komunikacyjnej i cyfrowej obszaru partnerstwa
Lider projektu	zostanie uzupełnione do 24.09.2021
Partnerzy	Jednostki samorządu terytorialnego tworzące partnerstwo: Miasto Limanowa, Miasto Mszana Dolna, Gmina Limanowa, Gmina Mszana Dolna, Gmina Niedźwiedź, Gmina Tymbark, Gmina Dobra, Gmina Laskowa, Gmina Łukowica, Gmina Słopnice, Gmina Jodłownik, Powiat Limanowski.
Potrzeba realizacji projektu	<p>Jednym z kluczowych problemów obszaru partnerstwa jest słaba dostępność komunikacyjna, jest ona powiązana z uwarunkowaniami geograficznymi oraz stanem infrastruktury drogowej oraz kolejowej. Szansą dla obszaru jest budowa nowej linii kolejowej Podłęże-Szczyrzyc-Tymbark/Mszana Dolna oraz modernizacja istniejącej linii kolejowej nr 104 Chabówka-Nowy Sącz. Istotnym problemem jest również brak alternatywnych form komunikacji; brak linii kolejowej oraz dogodnej siatki połączeń komunikacji autobusowej (lokalnej i ponadlokalnej) są powodem, dla którego wielu mieszkańców zmuszonych jest, aby korzystać z indywidualnej komunikacji samochodowej.</p> <p>Rozbudowa połączeń komunikacyjnych to szeroki pakiet działań, który uatrakcyjni ofertę przewozów lokalnych zarówno dla mieszkańców, jak i turystów oraz przyczyni się do ograniczenia zjawiska wykluczenia komunikacyjnego. Poprawa dostępności komunikacyjnej będzie miała także wpływ na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszaru partnerstwa.</p> <p>Projekt odpowiada również na deficyty infrastrukturalne, wiele dróg gminnych wymaga pilnej modernizacji. Ponadto zidentyfikowano połączenia drogowe w obszarze partnerstwa, które należy zrealizować.</p> <p>Obszar partnerstwa to częściowo tereny góryste, z jednej strony stanowi ono atut partnerstwa, z drugiej wpływa na utrudnienia związane z dostępnością infrastruktury technicznej. Poważnym deficytem obszaru partnerstwa jest dostępność cyfrowa. Konieczne jest zapewnienie dostępu do szerokopasmowego internetu o</p>

	<p>wysokiej przepustowości, rozwój e-usług publicznych, działania z zakresu cyfryzacji w szkołach, rozwój kompetencji cyfrowej.</p> <p>Realizacja projektu pozytywnie wpłynie na ochronę potencjałów partnerstwa, szczególnie w zakresie środowiska naturalnego, takich jak: czyste powietrze, czyste środowisko, lasy / drewno, rzeki i potoki, wody mineralne i geotermia, walory krajobrazowo-przyrodnicze (Natura 2000), Gorczański Park Narodowy, Beskid Wyspowy, Gorce, Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru partnerstwa przyczyni się do ograniczenia dużego ruchu samochodowego, co pozytywnie wpłynie na walory środowiskowe, oraz do rozwoju i wykorzystania innych zasobów obszaru partnerstwa wpływających na atrakcyjność turystyczną (dziedzictwo kulturowe, infrastruktura, instytucje) oraz rozwój gospodarczy tj. rozpoznawalność obszaru oraz szczególne umiejętności i cechy mieszkańców (przedsiębiorczość mieszkańców, sadownictwo, hodowla krów rasy „polskiej czerwonej”, hodowla owiec, soki Tymbark, stolarstwo/ciesielstwo/budowlanka), ale także stwarza szansę na dalszy rozwój produktów lokalnych.</p> <p>Działania zaplanowane w ramach projektu odpowiadają na kluczowe wyzwania zidentyfikowane w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru partnerstwa tj. działania proekologiczne, dostępność komunikacyjna, turystyka, infrastruktura, synergia działań gmin w obszarach turystyki, komunikacji, infrastruktury społecznej i dobra oferta (klimat) dla przedsiębiorczości.</p>
Odbiorcy projektu	<p>Adresaci projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa, lokalne firmy, instytucje i podmioty działające na obszarze partnerstwa.</p> <p>Beneficjenci końcowi projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa; lokalne firmy, przedsiębiorcy, instytucje podmioty działające na obszarze partnerstwa, potencjalni inwestorzy, turyści.</p>
Koncepcja projektu	<p>W ramach projektu wyróżniono następujące podprojekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój komunikacji międzygminnej: zakres podprojektu obejmuje m.in. rozbudowę połączeń komunikacyjnych na terenie powiatu oraz nawiązanie współpracy z gminami, w szczególności rozbudowa połączeń na terenie miast: Limanowa oraz Mszana Dolna z sąsiednimi gminami, w tym:

	<p>porozumienia z lokalnymi przewoźnikami oraz opracowanie systemu informacji przewozowej, uzupełnienie brakującej infrastruktury komunikacyjnej (wiaty, parkingi), zakup taboru autobusowego dostosowanego do potrzeb przewozowych oraz osób z niepełnosprawnościami; współpracę z lokalnymi przewoźnikami w celu zorganizowania dowozu z parkingów dostępnych na terenie gmin tworzących partnerstwo do miejsc stanowiących atrakcje turystyczne; budowę przystanków regionalnych oraz ogólnodostępnych dworców autobusowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • działania na rzecz większej dostępności zewnętrznej, w szczególności w zakresie połączeń drogowych z Krakowem, budowę obwodnic Limanowej i Mszany Dolnej, budowę linii kolejowej Podłęże – Piekietko oraz modernizacją linii kolejowej Chabówka – Nowy Sącz – planowany zakres działań obejmuje m.in. wspólne wystąpienia partnerów do GDDKiA, PKP, Zarządu Województwa; opracowanie koncepcji przebiegu drogi Limanowa – Kraków; • budowa oraz modernizacja dróg oraz infrastruktury drogowej – planowany zakres m.in.: budowa nowych połączeń drogowych np. łączących gminę Mszana Dolna i Niedźwiedź; przebudowa, modernizacja i remont dróg gminnych oraz powiatowych (obejmujące m.in. wykonywanie zatok autobusowych, budowę miejsc parkingowych, chodników). • poprawa dostępności cyfrowej – planowany zakres działań obejmuje m.in. zapewnienie dostępu do szerokopasmowego internetu o wysokiej przepustowości, rozwój e-usług publicznych, działania z zakresu cyfryzacji w szkołach, rozwój kompetencji cyfrowych <p>Projekt dotyczy sfery: środowiskowej, przestrzennej, gospodarczej i społecznej.</p> <p>Szacowany koszt realizacji projektu to ok. 161 mln zł.</p>
<p>Zgodność z celami</p>	<p>Projekt odnosi się do kierunków strategicznej interwencji wyznaczonych przez Partnerstwo tj. poprawa dostępności komunikacyjnej wewnętrznej i zewnętrznej, rozwój infrastruktury, poprawa jej dostępności i jakości, intensyfikacja wspólnych działań na rzecz rozwoju turystyki, komunikacji.</p>

	<p>Projekt jest spójny z celem nadrzędnym Strategii: „Podniesienie atrakcyjności obszaru partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego zapewniającej wysoką jakość życia, pracy i wypoczynku” oraz celem strategicznym nr 1. „zwiększenie konkurencyjności lokalnej gospodarki z uwzględnieniem wewnętrznego potencjału społecznego, kulturowego, środowiskowego, turystycznego i przyrodniczego” i nr 2 „ochrona środowiska naturalnego oraz rozwój infrastruktury odpowiadającej potrzebom mieszkańców obszaru partnerstwa”.</p>
Okres realizacji	<p>Okres realizacji projektu w tym prac przygotowawczych obejmuje lata 2021-2030. Nie określono przewidywanego okresu realizacji projektu.</p>
Terytorialny zasięg projektu	<p>Projekt będzie realizowany na terenie następujących podmiotów tworzących partnerstwo tj. Miasto Limanowa, Miasto Mszana Dolna, Gmina Limanowa, Gmina Mszana Dolna, Gmina Niedźwiedź, Gmina Tymbark, Gmina Dobra, Gmina Laskowa, Gmina Łukowica, Gmina Słopnice, Gmina Jodłownik, Powiat Limanowski.</p> <p>Rezultaty projektu będą odczuwalne na obszarze całego partnerstwa, który obejmuje teren powiatu limanowskiego.</p>
Komplementarność z innymi projektami	<p>Projekt jest komplementarny z projektami strategicznymi pn. Wzbogacenie oferty turystycznej poprzez m.in. rozbudowę infrastruktury do udostępniania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych oraz Poprawa stanu środowiska naturalnego w zakresie jakości powietrza, ochrony ziemi, oczyszczania ścieków.</p> <p>Projekt jest komplementarny m.in. z następującymi projektami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zintegrowany węzeł przesiadkowy przy ul. Targowej w Limanowej, • e-Administracja w Powiatach Małopolski, • E-usługi w informacji przestrzennej Powiatu Limanowskiego, • Szkoły marzeń w Gminie Mszana Dolna, • Miśki – projekt realizowany przez Gminę Niedźwiedź <p>oraz licznymi projektami remontów i modernizacji dróg oraz infrastruktury drogowej realizowanymi przez wszystkich członków Partnerstwa.</p>

<p>Produkty projektu i ich wskaźniki</p>	<p>*Ostateczna lista wskaźników oraz wartości docelowe zostanie opracowana do 24.09.2021</p> <p>Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt.] – 15</p> <p>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.] – 25</p> <p>Całkowita długość nowych, przebudowanych lub zmodernizowanych dróg [km] – 110</p> <p>Długość wybudowanych dróg gminnych [km] – 23</p> <p>Długość przebudowanych dróg gminnych [km] – 4,954</p> <p>Budowa i przebudowa obiektów inżynierskich zlokalizowanych w ciągach dróg [km] – 35</p> <p>Liczba podmiotów wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne [szt.] – 403</p> <p>Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie [os.] – 400</p> <p>Liczba szkół, w których została wybudowana lub zmodernizowana szkolna sieć dostępową [szt.] – 7</p> <p>Liczba aplikacji opartych na ponownym wykorzystaniu informacji sektora publicznego i e-usług publicznych [szt.] – 3</p> <p>Liczba osób objętych działaniami szkoleniowymi w zakresie korzystania z Internetu (w tym z e-usług) [osoby] – 900</p> <p>Liczba osób objętych szkoleniami / doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych O/K/M [osoby] – 500</p> <p>Długość nowych linii obsługi pasażerskiej [km] – 80</p> <p>Opracowana koncepcji przebiegu drogi wojewódzkiej [szt.] – 1</p>
<p>Rezultaty bezpośrednie projektu i ich wskaźniki</p>	<p>*Ostateczna lista wskaźników oraz wartości docelowe zostanie opracowana do 24.09.2021</p> <p>Liczba kursów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej [szt./dzień] – 56</p> <p>Liczba załatwionych spraw poprzez udostępnioną on-line usługę publiczną [szt./rok] – 2700</p>

	<p>Dodatkowe gospodarstwa domowe objęte szerokopasmowym dostępem do sieci o przepustowości co najmniej 30 Mb/s (CI 10) [szt.] – 1300</p> <p>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.] – 52</p> <p>Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne - ... odwiedziny/rok</p>
--	--

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 8. Fiszka projektu strategicznego nr 3

Tytuł projektu	Wzbogacenie oferty turystycznej poprzez m.in. rozbudowę infrastruktury do udostępniania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych
Lider projektu	zostanie uzupełnione do 24.09.2021
Partnerzy	Jednostki samorządu terytorialnego tworzące partnerstwo: Miasto Limanowa, Miasto Mszana Dolna, Gmina Limanowa, Gmina Mszana Dolna, Gmina Kamienica, Gmina Niedźwiedź, Gmina Słupnice, Gmina Tymbark, Gmina Dobra, Gmina Łukowica, Gmina Laskowa, Gmina Jodłownik, Powiat Limanowski.
Potrzeba realizacji projektu	<p>Obszar partnerstwa cechuje niedostatecznie wykorzystywany i zagospodarowany potencjał turystyczny. Baza i infrastruktura turystyczna nie są dostatecznie rozwinięte, co przekłada się na małe zainteresowanie turystów.</p> <p>Dzięki realizacji projektu oczekiwany jest wzrost atrakcyjności turystycznej, zwiększenie liczby turystów odwiedzających teren partnerstwa. Obecnie zidentyfikowano bardzo wiele istotnych potencjałów, które stanowią o atrakcyjności turystycznej partnerstwa. Są to zarówno zasoby związane ze środowiskiem naturalnym (m.in. Beskid Wyspowy, Gorce, czyste powietrze, czyste środowisko, lasy / drewno, rzeki i potoki, wody mineralne i geoterma, walory krajobrazowo-przyrodnicze (Natura 2000), Gorceński Park Narodowy), jak i te dotyczące infrastruktury (szlaki papieskie, ścieżki i szlaki historyczne, szlaki i trasy turystyczne, szlaki konne w Gorcach i w Beskidzie, infrastruktura sportowo-rekreacyjna</p>

	<p>(m.in. siłownie zewnętrzne, place zabaw) i turystyczna (wieże widokowe), oferta hotelarsko-gastronomiczna, trasy rowerowe zjazdowe, ścieżki rowerowe, wyciągi narciarskie, trasy narciarskie biegowe). Ważnym zasobem jest również dziedzictwo kulturowe, na które składają się m.in. sanktuaria, cmentarze wojenne, kultywowanie tradycji kolędniczej, charakterystyczne dla regionu stroje, kuchnia regionalna, różnorodność grup etnicznych, kultura i tradycja Zagórzan, tradycje Białych Górali, zabytkowe kapliczki i kaplice przydrożne, zabytkowe dworki (np. w Kamienicy), bogata architektura sakralna (w tym kościoły drewniane), aktywność kół gospodyń wiejskich, tradycje muzyki, tańców, gawędziarstwa i pieśni regionalne, tradycja sztuki ludowej i rękodzieła, tradycja Lachów Limanowskich, tradycja Lachów Szczyrzyckich, Zagórzańskie Dziedziny.</p> <p>Realizacja projektu przyczyni się do wzbogacenia oferty turystycznej obszaru partnerstwa poprzez wykorzystanie ww. zasobów, ale także zwiększenia bazy wypoczynkowo-rekreacyjnej dla mieszkańców obszaru partnerstwa oraz rozwoju gospodarczego.</p> <p>Działania zaplanowane w ramach projektu odpowiadają na kluczowe wyzwania zidentyfikowane w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru partnerstwa tj. turystyka, aktywność społeczeństwa, infrastruktura, synergia działań gmin w obszarach turystyki, komunikacji, infrastruktury społecznej i dobra oferta (klimat) dla przedsiębiorczości.</p>
Odbiorcy projektu	<p>Adresaci projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa, turyści krajowi (z i/lub spoza terenu woj. małopolskiego), turyści zagraniczni.</p> <p>Beneficjenci końcowi projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa; lokalne firmy, przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe działające szczególnie w obszarze turystyki, rekreacji, kultury.</p>
Koncepcja projektu	<p>Projekt polega na wzbogaceniu oferty turystycznej obszaru partnerstwa poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych. W ramach projektu przewidziano działania inwestycyjne i nieinwestycyjne, w tym m.in. organizacyjne i promocyjne.</p> <p>W ramach projektu wyróżniono siedem podprojektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rewitalizacja szlaków turystycznych – planowany zakres prac: wytyczenie nowych oraz odnowienie istniejących szlaków

	<p>turystycznych; stworzenie stref oraz szlaków tematycznych, ścieżek przyrodniczych, stref rękodziela, rzemiosła, wiosek tematycznych; wprowadzenie spójnego systemu oznakowania atrakcji turystycznych; budowa oraz modernizacja infrastruktury turystycznej obejmująca m.in. wieże i platformy widokowe, sanitariaty, małą architekturę, ławostoły, miejsca i place zabaw dla dzieci, tężnie, wiaty, miejsca schronienia, infrastrukturę biwakową dla turystów pieszych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • poszerzenie informacji o atrakcjach turystycznych w obszarze partnerstwa – planowany zakres prac: stworzenie kompleksowej informacji o szlakach turystycznych (m.in. nt. gospodarstw agroturystycznych, miejsc noclegowych, możliwości zakupu produktów lokalnych, lokalizacji rzemiosła artystycznego, ośrodków rekreacyjno-sportowych, ciekawych wydarzeń); stworzenie aplikacji mobilnej; stworzenie sieci punktów informacji turystycznej, poszerzenie informacji nt. ścieżek rowerowych • utworzenie sieci ścieżek rowerowych, budowa tras narciarskich oraz zagospodarowanie nabrzeży rzek, strumieni i potoków: planowany zakres: budowa ścieżek rowerowych na terenie gmin obszaru partnerstwa (również w ramach planowanych ścieżek VELO Podgórze oraz VELO Beskid); łączenie istniejących ścieżek rowerowych z siecią VELO Małopolska, tj. VELO Dunajec i VELO Raba oraz szlakami wielofunkcyjnymi wokół góry Mogielicy i trasą VELO Limanowski, rozwój systemu tras rowerowych zjazdowych; budowa i rozbudowa tras narciarskich oraz tras narciarstwa biegowego; zagospodarowanie nabrzeży rzek, strumieni i potoków: wzmocnienie nabrzeży, budowa tras pieszo-rowerowych; utworzenie plaż, kąpielisk, miejsc rekreacji oraz parków rzecznych; • rozwój funkcji uzdrowiskowej – planowany zakres prac: utworzenie uzdrowiska, zagospodarowanie otoczenia pijalni wód w Szczawie (przebudowa otoczenia, wyposażenie w infrastrukturę turystyczną, przebudowa fontanny, utworzenie tężni solankowej, modernizacja deptaka spacerowego), utworzenie nowych atrakcji na terenie pijalni wód w Szczawie.
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej – planowany zakres: zagospodarowanie przestrzeni publicznych (m.in. wyposażenie w infrastrukturę, utworzenie otwartych stref aktywności); modernizacja istniejących obiektów na cele turystyczne; budowa oraz rozbudowa bazy sportowo-rekreacyjnej, • budowa dróg dojazdowych oraz parkingów przy miejscach rekreacyjnych, szlakach turystycznych – planowany zakres: budowa oraz modernizacja dróg dojazdowych, parkingów oraz miejsc postojowych, • dbałość o dziedzictwo kulturowe obszaru partnerstwa – planowany zakres: rozbudowa oraz certyfikacja marki „Zagórzańskie Dziedziny”, dokumentowanie, zachowywanie i upowszechnianie dziedzictwa, edukacja kulturalna, promocja dziedzictwa, organizacja wydarzeń kulturalnych, wsparcie twórców i zespołów, włączanie do wspólnych działań społeczności lokalnej (m.in. przedsiębiorców, rzemieślników, twórców, artystów, media), ochrona dziedzictwa materialnego (renowacja kapliczek, cmentarzy, mogił), rozwój oraz rozbudowa infrastruktury kulturalnej. <p>Projekt dotyczy sfery: gospodarczej, społecznej, środowiskowej i przestrzennej.</p> <p>Szacowany koszt realizacji projektu to ok. 297 mln zł.</p>
<p>Zgodność z celami</p>	<p>Projekt odnosi się do kierunków strategicznej interwencji wyznaczonych przez Partnerstwo tj. wzmocnienie funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodniczo-kulturowo-krajobrazowe, rozwój infrastruktury, poprawa jej dostępności i jakości, intensyfikacja wspólnych działań na rzecz rozwoju turystyki, komunikacji oraz pobudzenie aktywności społecznej.</p> <p>Projekt jest spójny z celem nadrzędnym Strategii: „Podniesienie atrakcyjności obszaru partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego zapewniającej wysoką jakość życia, pracy i wypoczynku” oraz celem strategicznym nr 1. „zwiększenie konkurencyjności lokalnej gospodarki z uwzględnieniem wewnętrznego potencjału społecznego, kulturowego, środowiskowego, turystycznego i przyrodniczego” i nr 2 „ochrona środowiska naturalnego oraz rozwój infrastruktury odpowiadającej potrzebom mieszkańców obszaru partnerstwa”.</p>

Okres realizacji	Okres realizacji projektu w tym prac przygotowawczych obejmuje lata 2021-2027. Nie określono przewidywanego okresu realizacji projektu.
Terytorialny zasięg projektu	<p>Projekt będzie realizowany na terenie wszystkich gmin tworzących partnerstwo tj. Miasto Limanowa, Miasto Mszana Dolna, Gmina Limanowa, Gmina Mszana Dolna, Gmina Kamienica, Gmina Niedźwiedź, Gmina Słopnice, Gmina Tymbark, Gmina Dobra, Gmina Łukowica, Gmina Laskowa, Gmina Jodłownik, czyli swoim zasięgiem obejmie cały teren Powiatu Limanowskiego.</p> <p>Rezultaty projektu będą odczuwalne na obszarze całego partnerstwa, który obejmuje teren powiatu limanowskiego.</p>
Komplementarność z innymi projektami	<p>Projekt jest komplementarny z projektami strategicznymi pn. „Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnętrznej i zewnętrznej obszaru partnerstwa”, „Podniesienie bezpieczeństwa i samowystarczalności energetycznej” oraz „Poprawa stanu środowiska naturalnego w zakresie jakości powietrza, ochrony ziemi, oczyszczania ścieków”.</p> <p>Projekt jest komplementarny m.in. z projektami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa szlaków wielofunkcyjnych wokół Góry Mogielica i szlaków łącznikowych w Gminach Limanowa, Słopnice, Kamienica i Mieście Limanowa wraz z ich połączeniem z trasą główną VeloDunajec realizowanego przez Powiat Limanowski jako lidera projektu oraz partnerów: gminy Limanowa, Kamienica i Słopnice oraz miasto Limanowa, • Budowa infrastruktury obszaru aktywności turystycznej na bazie potencjału wód geotermalnych w Porębie Wielkiej – budowa amfiteatru i tężni w Parku Podworskim, modernizacja Parku – projekt realizowany przez Gminę Niedźwiedź, • Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej Powiatu Limanowskiego poprzez zagospodarowanie turystyczne punktów widokowych i wypoczynkowych - projekt realizowany przez LOT Powiatu Limanowskiego, • Budowa marki „Zagórzańskie Dziedziny”, koordynatorem działań jest Gmina Mszana Dolna, • Budowa ścieżki rowerowej wzdłuż rzeki Mszanki w Mszanie Dolnej,

	<ul style="list-style-type: none"> Przebudowa kompleksu lekkoatletycznego w Mszanie Dolnej – wariant 400m treningowy.
Produkty projektu i ich wskaźniki	<p>*Ostateczna lista wskaźników oraz wartości docelowe zostanie opracowana do 24.09.2021</p> <p>Długość wspartej infrastruktury rowerowej [km] – 65</p> <p>Liczba zrealizowanych imprez kulturalnych [szt.] – 1000</p> <p>Długość odnowionych szlaków turystycznych [km] – 50</p> <p>Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych [szt.] – 56</p> <p>Liczba przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych [szt.] – 20</p> <p>Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej i infokiosków zapewniających obsługę w min. 2 językach obcych [szt.] – 10</p> <p>Liczba przeprowadzonych kampanii reklamowych promujących walory turystyczne [szt.] – 15</p> <p>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.] – 5</p> <p>Powierzchnia przebudowy, rozbudowy i budowy obiektów rekreacyjnych i turystycznych [m2] – 418000</p>
Rezultaty bezpośrednie projektu i ich wskaźniki	<p>*Ostateczna lista wskaźników oraz wartości docelowe zostanie opracowana do 24.09.2021</p> <p>Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych [szt.] – 34</p> <p>Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne [odwiedziny/rok] – 40000</p> <p>Liczba osób korzystających z nowych, zmodernizowanych lub rozbudowanych atrakcji turystycznych [os.] – 167500</p> <p>Liczba uczestników imprez kulturalnych [os.] – 40000</p> <p>Zasięg zrealizowanych przedsięwzięć edukacyjno-promocyjnych oraz informacyjnych [osoby] – 11000</p>

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 9. Fiszka projektu strategicznego nr 4

Tytuł projektu	Poprawa stanu środowiska naturalnego w zakresie jakości powietrza, ochrony ziemi, oczyszczania ścieków
Lider projektu	zostanie uzupełnione do 24.09.2021
Partnerzy	Jednostki samorządu terytorialnego tworzące partnerstwo: Miasto Limanowa, Miasto Mszana Dolna, Gmina Limanowa, Gmina Mszana Dolna, Gmina Niedźwiedź, Gmina Słopnice, Gmina Tymbark, Gmina Dobra, Powiat Limanowski.
Potrzeba realizacji projektu	<p>Problemem wpływającym na atrakcyjność obszaru partnerstwa jako miejsca do życia jest niezadowalająca jakość środowiska naturalnego. Na stan ten wpływają m.in. niska emisja, stosowanie nieekologicznych źródeł paliw, deficyty w zakresie gospodarki i infrastruktury komunalnej (sieci wodociągowe, sieci kanalizacyjne).</p> <p>Jednym z kluczowych wyzwań partnerstwa są działania proekologiczne. W ramach projektu planowane jest zabezpieczenie zaopatrzenia w wodę, oczyszczanie ścieków, racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi.</p> <p>Obecnie w obszarze partnerstwa jest bardzo wiele cennych zasobów środowiska naturalnego m.in. czyste powietrze, czyste środowisko, lasy / drewno, rzeki i potoki, wody mineralne i geotermia, walory krajobrazowo-przyrodnicze (Natura 2000), Gorczański Park Narodowy, Beskid Wyspowy, Gorce, Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu. Realizacja projektu przyczyni się do ochrony ww. zasobów. Jakość środowiska naturalnego jest także jednym z determinantów stanowiących o atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszaru partnerstwa. W związku z tym projekt będzie wpływał także na rozwój i wykorzystanie potencjałów związanych z dziedzictwem kulturowym i infrastrukturą, jak również rozpoznawalnością obszaru oraz szczególnymi umiejętnościami i cechami mieszkańców (przedsiębiorczość mieszkańców, sadownictwo, hodowla krów rasy „polskiej czerwonej”, hodowla owiec, soki Tymbark, stolarstwo/ciesielstwo/budowlanka).</p> <p>Działania zaplanowane w ramach projektu odpowiadają na kluczowe wyzwania zidentyfikowane w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru partnerstwa tj. działania</p>

	<p>proekologiczne, infrastruktura i dobra oferta (klimat) dla przedsiębiorczości.</p>
Odbiorcy projektu	<p>Adresaci projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa, lokalne firmy, instytucje i podmioty działające na obszarze partnerstwa.</p> <p>Beneficjenci końcowi projektu: mieszkańcy obszaru Partnerstwa; lokalne firmy, przedsiębiorcy, instytucje podmioty działające na obszarze partnerstwa, potencjalni inwestorzy, turyści.</p>
Koncepcja projektu	<p>W ramach projektu wyróżniono cztery podprojekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie zaopatrzenia w wodę obszaru partnerstwa – planowany zakres: rozbudowa systemu sieci wodociągowych; budowa/rozbudowa ujęć wody, stacji uzdatniania i przepompowni wody; rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, w tym m.in. budowa zbiorników retencyjnych, mała retencja, • poprawa środowiska naturalnego poprzez oczyszczanie ścieków – planowany zakres: budowa oraz modernizacja sieci kanalizacyjnej, budowa oraz rozbudowa oczyszczalni ścieków, dotacje dla mieszkańców na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, • racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi – planowany zakres: budowa instalacji do przetwarzania termicznego odpadów, • likwidacja wyrobów zawierających azbest na terenie partnerstwa. <p>Projekt dotyczy sfery: środowiskowej, przestrzennej, gospodarczej i społecznej.</p> <p>Szacowany koszt realizacji projektu to 429,5 mln zł.</p>
Zgodność z celami	<p>Projekt odnosi się do kierunków strategicznej interwencji wyznaczonych przez Partnerstwo tj. zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego, rozwój infrastruktury, poprawa jej dostępności i jakości.</p> <p>Projekt jest spójny z celem nadrzędnym Strategii: „Podniesienie atrakcyjności obszaru partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego zapewniającej wysoką jakość życia, pracy i wypoczynku” oraz celem strategicznym nr 1. „zwiększenie konkurencyjności lokalnej gospodarki z uwzględnieniem</p>

	wewnętrznego potencjału społecznego, kulturowego, środowiskowego, turystycznego i przyrodniczego” i nr 2 „ochrona środowiska naturalnego oraz rozwój infrastruktury odpowiadającej potrzebom mieszkańców obszaru partnerstwa”.
Okres realizacji	Okres realizacji projektu w tym prac przygotowawczych obejmuje lata 2021-2030. Nie określono przewidywanego okresu realizacji projektu.
Terytorialny zasięg projektu	Projekt będzie realizowany na terenie następujących podmiotów tworzących partnerstwo tj. Miasto Limanowa, Miasto Mszana Dolna, Gmina Limanowa, Gmina Mszana Dolna, Gmina Niedźwiedź, Gmina Słopnice, Gmina Tymbark, Gmina Dobra, Powiat Limanowski. Rezultaty projektu będą odczuwalne na obszarze całego partnerstwa, który obejmuje teren powiatu limanowskiego.
Komplementarność z innymi projektami	Projekt jest komplementarny z projektem strategicznym pn. „Podniesienie bezpieczeństwa i samowystarczalności energetycznej”. Efekty jego realizacji będą miały również wpływ na projekt strategiczny pn. „Wzbogacenie oferty turystycznej poprzez m.in. rozbudowę infrastruktury do udostępniania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych”. Projekt jest komplementarny z projektami zrealizowanymi na obszarze partnerstwa takimi jak: <ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej w ramach aglomeracji Miasta Limanowa z wykorzystaniem energii odnawialnej dla oczyszczalni • Budowa wodociągu z przyłączami w sołectwie Kanina wraz z budową zbiornika na wodę o poj. 200 m3 w miejscowości Wysokie • Budowa i przebudowa sieci wodociągowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą dla msc. Niedźwiedź i Podobin w Gminie Niedźwiedź, • Rozbudowa systemu wodno-kanalizacyjnego w Gminie Dobra – etap III • Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Młyńczyska – Łukowica • Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej dla aglomeracji Łukowica – Etap II

	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Gminie Dobra.
Produkty projektu i ich wskaźniki	<p>*Ostateczna lista wskaźników oraz wartości docelowe zostanie opracowana do 24.09.2021</p> <p>Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych [szt.] – 3 Liczba rozbudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych [szt.] – 5 Liczba przebudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych [szt.] – 1 Liczba nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej, którzy przyłączyli się do sieci w wyniku realizacji projektu [RLM] – 7020 Długość sieci kanalizacji sanitarnej [km] – 15 Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej [km] – 118 Liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.] – 350 Długość wybudowanej sieci wodociągowej [km] – 37,5 Liczba wybudowanych ujęć wody [szt.] – 5 Liczba wspartych stacji uzdatniania wody [szt.] – 5 Rozbudowa stacji ujęcia wody [szt.] – 3</p>
Rezultaty bezpośrednie projektu i ich wskaźniki	<p>*Ostateczna lista wskaźników oraz wartości docelowe zostanie opracowana do 24.09.2021</p> <p>Wydajność dobową wybudowanych ujęć wody [m³/dobę] – 500 Przewidywana liczba osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę [osoby] – 7093 Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków [osoby] – 10503 Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę [osoby] – 2000 Ilość ścieków odbieranych po rozbudowie sieci kanalizacyjnej [m³/doba] – 300</p>

Źródło: opracowanie własne.

3.2. Projekty uzupełniające

Zgodnie z założeniami *Strategia terytorialna obszaru partnerstwa* oprócz projektów strategicznych może również zawierać projekty uzupełniające. Są to takie projekty, które Partnerstwo uznaje za ważne, jednak nie można ich uznać za w pełni partnerskie lub w pełni zintegrowane. Na etapie tworzenia niniejszej Strategii nie zidentyfikowano projektów, które spełniałyby kryteria projektu uzupełniającego.

Partnerstwo przewiduje możliwość uzupełnienia Strategii o projekty uzupełniające w trakcie aktualizacji niniejszego dokumentu.

4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii

Wdrażanie *Strategii terytorialnej* jest zadaniem Partnerstwa, w związku z tym w proces ten będą zaangażowani wszyscy Partnerzy.

Osiągnięcie zaplanowanych efektów wymaga sukcesywnego wdrażania zaplanowanych działań, czuwania nad ich realizacją, kontrolowania ich przebiegu, wprowadzania koniecznych modyfikacji, a także włączania społeczności lokalnej.

4.1. Struktura zarządzania procesem wdrażania i realizacji Strategii

System zarządzania procesem wdrażania i realizacji Strategii terytorialnej został oparty o wypracowaną w ramach projektu pilotażowego „Centrum Wsparcia Doradczego” strukturę organizacyjną.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie Strategii to:

- **Rada Partnerstwa**, pełniąca funkcję komitetu sterującego wdrażaniem strategii,
- **Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii**, będący odpowiednikiem obecnej Grupy Roboczej,
- **Koordynatorzy projektów lub Zespoły projektowe/robocze**, wdrażające/realizujące projekty zapisane w Strategii terytorialnej.

Rolę koordynującą wdrażanie strategii na poziomie strategicznym i operacyjnym przejmie Miasto Limanowa jako lider Partnerstwa.

Rada Partnerstwa

Pracami Rady Partnerstwa kieruje Przewodniczący. Rada podejmuje decyzje strategiczne dotyczące Partnerstwa oraz realizacji Strategii. Do głównych zadań Rady Partnerstwa należeć będzie:

- nadzór nad realizacją Strategii,
- inicjowanie działań kluczowych dla rozwoju obszaru Partnerstwa,

- podejmowanie decyzji w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania na wspólne działania Partnerstwa,
- zagwarantowanie w budżetach partnerów środków na skuteczną realizację Strategii,
- opiniowanie zmian oraz podejmowanie decyzji o potrzebie aktualizacji Strategii,
- współpraca z interesariuszami kluczowymi dla rozwoju obszaru.

Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii

Zespół stanowi odpowiednik Grupy Roboczej, która odpowiedzialna była za przygotowanie Raportu diagnostycznego oraz Strategii terytorialnej obszaru partnerstwa. W jego skład wejdą przedstawiciele poszczególnych Partnerów wskazani przez Radę Partnerstwa. Każdy Partner wskaże co najmniej jednego członka Zespołu Koordynującego. Pracą Zespołu kierować będzie Koordynator.

Do zadań Zespołu należeć będzie:

- przygotowanie wspólnych działań/projektów, aplikowanie o środki zewnętrzne na ich realizację,
- koordynacja działań związanych z wdrażaniem Strategii,
- bieżący monitoring i ewaluacja działań,
- dbałość o bieżące osiągnięcie wskaźników,
- sygnalizowanie potrzeby zmiany i aktualizacji zapisów Strategii Radzie Partnerstwa,
- współpraca z interesariuszami,
- koordynacja działań informacyjno-promocyjnych oraz upowszechnianie dobrych praktyk.

Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii utrzymuje ze sobą stały kontakt z wykorzystaniem korespondencji elektronicznej, komunikacji telefonicznej, teleinformatycznej i kontaktów osobistych w celu wymiany informacji i rozwiązywania bieżących spraw. Spotkania Zespołu będą odbywać się regularnie, nie rzadziej niż raz na kwartał.

Koordynatorzy projektów lub Zespoły projektowe/robocze

Wskazane komórki/osoby w urzędach lub jednostkach organizacyjnych reprezentujących Partnerów odpowiedzialne za realizację wspólnych partnerskich projektów.

W razie potrzeby Rada Partnerstwa może też podjąć decyzję o rozszerzeniu struktury organizacyjnej, jeśli usprawni to proces wdrażania Strategii.

Niezależnie od opisanej powyżej struktury w proces wdrażania Strategii mogą również zostać zaangażowane podmioty, które nie należą do Partnerstwa i nie są jednostkami organizacyjnymi poszczególnych Partnerów m.in. jednostki administracji publicznej, w szczególności samorząd województwa, instytucje państwowe, stowarzyszenia i fundacje, lokalni przedsiębiorcy, mieszkańcy oraz wszyscy zainteresowani rozwojem obszaru Partnerstwa.

4.2. Procedury aktualizacji Strategii terytorialnej Partnerstwa

Z uwagi na stosunkowo długi okres obowiązywania Strategii może zajść konieczność jej aktualizacji. Może być ona związana ze zmianą warunków zewnętrznych, w tym obowiązujących regulacji prawnych, wewnętrznych lub wynikać z prowadzonych działań w zakresie monitoringu i ewaluacji. Modyfikacjom mogą podlegać cele, projekty zarówno strategiczne, jak i uzupełniające oraz procedury wdrażania Strategii.

Aktualizacja Strategii następuje na uzasadniony wniosek Rady Partnerstwa, co najmniej jednego z Partnerów, Zespołu Koordynującego Wdrażanie Strategii lub innych podmiotów. Decyzję o przystąpieniu do aktualizacji dokumentu każdorazowo podejmuje Rada Partnerstwa, określając zasady oraz harmonogram prac.

Zaktualizowana Strategia jest przyjmowana przez Radę Partnerstwa na takich samych zasadach jak jej pierwotna wersja.

4.3. Zmiana składu Partnerstwa

Realizacja Strategii może wymagać rozszerzenia składu Partnerstwa. Do istniejącej struktury mogą zostać włączone kolejne jednostki samorządowe lub podmioty spoza sektora samorządowego. Decyzję o rozszerzeniu Partnerstwa każdorazowo podejmuje Rada Partnerstwa na wniosek zainteresowanego podmiotu lub co najmniej jednego z Partnerów.

Dopuszcza się także możliwość rezygnacji z udziału w Partnerstwie. Konieczne jest w tym zakresie złożenie stosownego oświadczenia woli przez osobę upoważnioną do reprezentowania danego Partnera.

5. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji Strategii

Skuteczne wdrażanie Strategii jest ściśle powiązane z danymi dotyczącymi zjawisk zachodzących na obszarze partnerstwa. W tym celu należy na bieżąco gromadzić i analizować informacje o efektach i skuteczności podjętych działań. Monitorowanie oraz ewaluacja wdrażania Strategii będzie odbywać się na podstawie wyznaczonych do realizacji celów i zaplanowanych projektów oraz weryfikacji przypisanych do nich wskaźników.

5.1. Wskaźniki realizacji Strategii

System monitorowania bazuje na wskaźnikach, które umożliwią rzetelną i prawidłową ocenę postępów w realizacji Strategii.

Na potrzeby monitoringu i oceny realizacji Strategii przyjęto następujące założenia:

- wskaźniki rezultatu strategicznego – określają stopień osiągnięcia celów określonych w Strategii; dla tych wskaźników zostaną określone wartości bazowe (wyjściowe) i referencyjne (docelowe),
- wskaźniki produktu i rezultatu bezpośredniego – odnoszą się do efektów realizacji poszczególnych projektów strategicznych i zostały zdefiniowane w fizkach projektowych.

Do czasu zakończenia prac nad Strategią nie została opracowana lista wskaźników dla nowego okresu programowania na lata 2021-2027. Dlatego podjęto decyzję, że na potrzeby oceny postępu realizacji strategii oraz śledzenia efektów wdrażanych projektów wykorzystane zostaną m.in. wskaźniki dedykowane monitorowaniu interwencji w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w oparciu o wspólną listę wskaźników kluczowych (WLWK). Strategia zostanie uzupełniona o odpowiednie wskaźniki na podstawie wytycznych poszczególnych Instytucji Zarządzających niezwłocznie po zatwierdzeniu programów przez Komisję Europejską i Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

Poniższa tabela zawiera zestaw wskaźników, które będą wykorzystywane do monitorowania wdrażania i realizacji celów Strategii. Określono wartości bazowe i docelowe, jednostki miary, źródło danych oraz częstotliwość pomiaru wskaźników.

Tabela 10. Wskaźniki rezultatu strategicznego na potrzeby monitoringu celów strategicznych wraz z informacjami niezbędnymi do monitoringu.

*Ostateczna lista wskaźników oraz wartości docelowe zostanie opracowana do 24.09.2021

Cel strategiczny / Wskaźnik rezultatu strategicznego	Jednostka miary	Wartość bazowa (rok 2021)	Wartość docelowa (wynikająca z horyzontu Strategii)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Cel strategiczny nr 1	Zwiększenie konkurencyjności lokalnej gospodarki z uwzględnieniem wewnętrznego potencjału społecznego, kulturowego, środowiskowego, turystycznego i przyrodniczego				
Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON	szt.	11 888 (2020 rok)	14 000	GUS/MRL	raz w roku
Cel strategiczny nr 2	Ochrona środowiska naturalnego oraz rozwój infrastruktury odpowiadającej potrzebom mieszkańców obszaru partnerstwa				
Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	%	45,3 (2020 rok)	55	GUS	raz w roku

5.2. Monitorowanie procesu wdrażania strategii

Monitorowanie procesu wdrażania Strategii polega na systematycznym zbieraniu i przetwarzaniu danych opisujących postęp osiągnięcia celów Strategii i realizacji projektów strategicznych. Skupia się przede wszystkim na terminowości realizacji zadań i osiągnięcia produktów oraz rezultatów w zaplanowanych terminach. Dzięki systematycznie prowadzonemu monitoringowi możliwa jest również identyfikacja ewentualnych problemów, które mogą wystąpić w trakcie realizacji Strategii oraz odpowiednio wczesne podjęcie działań zaradczych lub naprawczych.

Wdrażanie Strategii będzie realizowane w oparciu o monitoring:

- rzeczowy – odnoszący się do terminowości realizowania zadań i powstawania produktów,
- finansowy – obejmujący analizę przepływów finansowych w ramach realizacji Strategii.

Monitoring jest procesem ciągłym i będzie obejmował cały okres obowiązywania Strategii.

W skład podmiotów zaangażowanych w monitorowanie wdrażania Strategii wejdą:

- Rada Partnerstwa jako komitet sterujący wdrażanie strategii,
- Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii,
- Koordynatorzy projektów lub Zespoły projektowe/robocze, wdrażające/realizujące projekty.

Najważniejsza rola w monitorowaniu wskaźników przypadać będzie Koordynatorom projektów lub Zespołom projektowym/roboczym, którzy będą realizować projekty w ramach Strategii. Ich zadaniem będzie przekazywanie informacji o przebiegu realizacji projektów oraz osiągnięciu wskaźników produktu i rezultatu bezpośredniemu przedstawicielowi zespołu koordynującego wdrażanie strategii w swojej jednostce samorządowej. Częstotliwość raportowania osiągnięcia wskaźników uzależniona jest od specyfiki i charakteru zaplanowanych zadań w ramach projektu. Może odbywać się z częstotliwością półroczną, roczną lub jednorazowo na zakończenie danego roku lub danego zadania/projektu.

Każdorazowo przed przystąpieniem do realizacji projektu zostanie określony zestaw wskaźników określający:

- podmiot odpowiedzialny za realizację poszczególnych wskaźników,
- sposoby oraz częstotliwość pomiaru,
- docelowe wartości wskaźników.

Przedstawiciele Zespołu Koordynującego Wdrażanie Strategii u każdego Partnera odpowiadają za gromadzenie, weryfikację oraz przetwarzanie i przechowywanie danych odpowiednio do przypisanej grupy wskaźników oraz projektów. Następnie wskaźniki od poszczególnych Partnerów będą agregowane na poziomie Partnerstwa przez Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii.

Na podstawie przekazanych danych Zespół Koordynujący Wdrażanie Strategii będzie opracowywał raporty z monitoringu. Przewiduje się, że raporty będą opracowywane nie rzadziej niż raz w roku. Zakres raportów z monitoringu będzie obejmował wszystkie cele Strategii i projekty strategiczne oraz przypisane im wskaźniki. Raporty będą określały, które produkty i rezultaty zostały osiągnięte w danym przedziale czasowym oraz uwzględniały konieczne działania korygujące i zapobiegawcze. Raporty mogą uwzględniać również informacje o postępie finansowym i rzeczowym oraz inne aspekty istotne dla rozwoju obszaru Partnerstwa oraz realizacji Strategii, w tym m.in. rekomendacje do aktualizacji zapisów Strategii. Raporty z monitoringu są zatwierdzane przez Radę Partnerstwa, mogą również zostać poddane debacie publicznej.

W monitorowaniu wskaźników będą wykorzystywane – adekwatnie do zaplanowanych działań – różne źródła weryfikacji, m.in. protokoły odbioru robót, raporty z przeprowadzonych ankiet/badań, inne raporty i sprawozdania, dane dostępne w zasobach Partnerów, Banku Danych Lokalnych, Głównym Urzędzie Statystycznym, Monitorze Rozwoju Lokalnego lub innych dostępnych źródłach danych.

5.3. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Ewaluacja ma na celu zweryfikowanie skuteczności prowadzonych działań i zebranie informacji na temat stopnia osiągnięcia celów strategicznych. Powinna się także przyczynić do eliminacji problemów zidentyfikowanych w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru Partnerstwa. Na potrzeby oceny stopnia osiągnięcia celów strategicznych, a co za tym idzie skuteczności wdrażania strategii przyjęto następujące zasady ewaluacji strategii.

W odróżnieniu od monitoringu, który jest procesem ciągłym, ewaluacja odbywa się w konkretnych punktach osi czasu. W trakcie wdrażania Strategii planuje się przeprowadzić:

- ewaluację mid-term – w trakcie realizacji Strategii w cyklu 3-letnim, ma na celu bieżące weryfikowanie działań w zakresie współpracy, przepływu

informacji oraz ewentualnie wdrożenie działań naprawczych, w tym rekomendacje do aktualizacji Strategii,

- ewaluację ex-post – na zakończenie realizacji Strategii, ma na celu określenie stopnia osiągnięcia zakładanych celów, prognozę trwałości wdrożonych rozwiązań, wnioski i rekomendacje do wykorzystania przy realizacji innych działań oraz w trakcie procesu planowania strategicznego po 2030 roku.

Każdorazowo ewaluacja zostanie dokonana na dwóch poziomach:

- skuteczności osiągania rezultatów bezpośrednich,
- skuteczności osiągania celów strategicznych (rezultatów strategicznych).

Ocena wdrażania Strategii będzie dokonywana w oparciu o poniższe kryteria:

- trafność,
- efektywność,
- skuteczność,
- użyteczność,
- trwałość.

Każda ewaluacja zakończy się opracowaniem raportu, który będzie zawierał m.in. informacje na temat ewaluacji, okresu trwania, celu i zakresu oraz produktów końcowych. Raporty okresowe z ewaluacji będą opisywały stan wdrażania Strategii narastająco. Raporty z ewaluacji podlegają akceptacji przez Radę Partnerstwa.

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Proces planowania i realizacji rozwoju obszaru partnerstwa powinien uwzględniać rzeczywiste potrzeby społeczności lokalnej oraz gwarantować wszystkim zainteresowanym możliwość współdecydowania o kierunkach rozwoju. Dlatego zarówno na etapie opracowywania, jak i wdrażania oraz oceny realizacji Strategii zaplanowano włączanie mieszkańców oraz innych interesariuszy.

6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania Strategii

Z uwagi na sytuację spowodowaną pandemią COVID-19 na etapie przygotowywania Strategii włączanie społeczności lokalnej odbywało się głównie przy wykorzystaniu narzędzi IT oraz mediów społecznościowych.

Na etapie przygotowywania Raportu diagnostycznego przeprowadzono badania społeczne dedykowane badaniu opinii trzech kluczowych kategorii mieszkańców obszaru partnerstwa:

- badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży zostało przeprowadzone on-line wśród uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych w roku szkolnym 2019/2020. Otrzymano odpowiedzi od 524 uczniów mieszkających na obszarze partnerstwa,
- badanie opinii mieszkańców gmin obszaru partnerstwa wzięło w nim udział 790 aktywnych internautów – mieszkańców gmin obszaru partnerstwa,
- badanie opinii lokalnych liderów, skierowane do 4 kategorii liderów lokalnych przeprowadzone na celowej próbie 49 liderów.

Opracowany Raport diagnostyczny został poddany również konsultacjom internetowym poprzez zamieszczenie go na stronach internetowych oraz w mediach. Upublicznieniu Raportu towarzyszyło zbieranie opinii na temat istotności zdiagnozowanych problemów, zidentyfikowanych kluczowych wyzwań oraz kierunków strategicznej interwencji. Mieszkańcy mogli również przekazać własne opinie odnośnie prezentowanego Raportu. Uwagi te najczęściej dotyczyły działań,

które Partnerstwo powinno podjąć. Opinie mieszkańców wzięto pod uwagę przy definiowaniu projektów strategicznych.

Strategia zostanie również poddana konsultacjom. Zostanie udostępniona na stronach internetowych Partnerów. Umożliwi się mieszkańcom wyrażenie opinii i zgłoszenie uwag do opracowanego dokumentu.

6.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji Strategii

Partycypacja społeczna zostanie zapewniona również na etapie wdrażania Strategii. Działania podejmowane przez Partnerstwo będą polegały na:

- badaniu opinii mieszkańców/interesariuszy o planowanych i realizowanych działaniach projektowych,
- edukowaniu i informowaniu mieszkańców/interesariuszy o planowanych i prowadzonych działaniach projektowych oraz o realizowanych celach Strategii,
- angażowaniu mieszkańców/interesariuszy w procesy decyzyjne dotyczące podejmowanych działań.

W tym celu planuje się wykorzystanie różnego rodzaju technik i metod partycypacji zarówno w formie zdalnej, jak i bezpośredniej. Wszystkie istotne informacje dotyczące realizacji Strategii będą zamieszczane na stronach internetowych Partnerów, w mediach społecznościowych oraz w lokalnej prasie (on-line oraz tradycyjnej).

Zbieranie opinii o planowanych i realizowanych projektach będzie odbywało się w formie badań ankietowych przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii komunikacyjnych, ale także w formie tradycyjnej w trakcie lokalnych spotkań organizowanych na terenie Partnerstwa (np. imprezy kulturalne, pikniki itp.) lub w miejscach szczególnie ważnych z punktu widzenia realizacji danego projektu (np. w pobliżu atrakcji turystycznych). Możliwe jest także organizowanie spotkań konsultacyjnych prowadzonych w formie wywiadów fokusowych lub debat publicznych. W spotkaniach tych poza mieszkańcami mogą brać również udział partnerzy społeczno-gospodarczy istotni z punktu widzenia rozwoju obszaru Partnerstwa.

Włączenie mieszkańców/interesariuszy w procesy decyzyjne będzie odbywało się poprzez badania opinii publicznej lub poprzez organizację spotkań i warsztatów, na których będą wspólnie wypracowywane założenia oraz zakresy poszczególnych działań projektowych.

Opisane działania partycypacyjne nie stanowią zamkniętego katalogu. Mogą być podejmowane inne metody i techniki partycypacji dostosowane formą i zakresem do konkretnego tematu oraz grupy docelowej.

Podsumowaniem prowadzonych działań partycypacyjnych będą raporty z konsultacji podane do publicznej wiadomości.

6.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów realizacji Strategii

Etap oceny (ewaluacji) skuteczności wdrażania Strategii zostanie również przeprowadzony przy udziale społeczności lokalnej. Zapewni to rzetelną i obiektywną ocenę procesu wdrażania Strategii oraz jego efektów. Uzyskane wnioski i rekomendacje mogą stać się podstawą do aktualizacji Strategii, ale także planowania strategicznego po roku 2030.

Działania partycypacyjne będą miały na celu poznanie opinii mieszkańców/interesariuszy o procesach, które zaszły na obszarze partnerstwa w trakcie i po zakończeniu wdrażania Strategii, jakości życia oraz efektach zrealizowanych zadań. Może to nastąpić poprzez badania sondażowe, badania ankietowe (on-line lub w formie tradycyjnej), badania fokusowe czy też debatę publiczną z udziałem władz publicznych oraz partnerów społeczno-gospodarczych. W zależności od potrzeb mogą również zostać wykorzystane inne metody i techniki partycypacji dostosowane formą i zakresem do grupy docelowej.

Informacje o działaniach ewaluacyjnych będą zamieszczane na stronach internetowych Partnerów, w mediach społecznościowych oraz w lokalnej prasie (on-line oraz tradycyjnej). Raporty z ewaluacji po zatwierdzeniu przez Radę Partnerstwa będą podawane do publicznej informacji.

7. Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania dla poszczególnych projektów

Strategia terytorialna określa cele oraz projekty strategiczne partnerstwa miast i gmin powiatu limanowskiego w perspektywie do 2030 roku. Zadaniem Partnerstwa będzie zatem pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zaplanowanych we wskazanym czasie zadań. Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł finansowania dla poszczególnych działań wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania środków zarówno na poziomie każdego Partnera, jak i na poziomie całego Partnerstwa.

Realizacja Strategii będzie finansowana z wielu źródeł, w tym:

- budżetu jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład Partnerstwa (środki własne),
- budżetu Państwa,
- funduszy celowych,
- środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz państw EOG-EFTA w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027,
- komercyjnych instrumentów finansowania: kredytów i pożyczek,
- funduszy innych uczestników procesu wdrażania Strategii, w tym sektora prywatnego oraz pozarządowego.

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania Strategii będą środki z funduszy unijnych. „Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027”⁷ określa strategię wykorzystania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu Spójności (FS), Europejskiego Funduszu Społecznego+ (EFS+), Funduszu Sprawiedliwej Transformacji (FST) oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR). W trakcie realizacji Strategii Partnerstwo będzie mogło skorzystać ze środków

---

⁷ Źródło: [Portal Funduszy Europejskich – Fundusze Europejskie na lata 2021-2027](#) [dostęp: 31.08.2021].

funduszy, które będą dostępne w ramach następujących programów operacyjnych zarówno krajowych, jak i regionalnych:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS),
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – w Małopolsce⁸ dostępne będą programy w zakresie:
  - współpracy transgranicznej – Program Polska – Słowacja 2021-2027,
  - współpracy transnarodowej – Programy: Europa Środkowa oraz Regionu Morza Bałtyckiego,
  - współpracy międzyregionalnej: INTERACT, URBACT, ESPON i Interreg Europa,
- Fundusze Europejskie dla Małopolski.

Potencjalnym źródłem finansowania Strategii jest także Krajowy Plan Odbudowy (KPO) opracowany na podstawie przyjętego przez Komisję Europejską tzw. „Planu Odbudowy” (Next Generation EU). Środki w ramach KPO w formie grantów i pożyczek będą przeznaczone na pięć komponentów: odporność i konkurencyjność gospodarki, zielona energia i zmniejszenie energochłonności, transformacja cyfrowa, efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia oraz zielona, inteligentna mobilność.

Niektóre z zaplanowanych zadań Strategii mogą być także sfinansowane z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020⁹. Obecnie trwają konsultacje „Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027”¹⁰, który zakłada wsparcie rozwoju obszarów wiejskich. Plan ten może objąć większość instrumentów wsparcia finansowanych dotychczas z Europejskiego Funduszu Rolniczych Gwarancji (EFRG, w tym płatności bezpośrednie oraz programy sektorowe) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

---

⁸ Źródło: [Europejska Współpraca Terytorialna w latach 2021-2027](#) [dostęp: 31.08.2021].

⁹ Dla Wspólnej Polityki Rolnej po 2020 r. został wprowadzony okres przejściowy. W związku z tym część środków finansowych pierwotnie zaplanowanych do wykorzystania w ramach Planu Strategicznego WPR została przesunięta do trwającej perspektywy finansowej, przez co kolejny okres programowania zostanie skrócony.

¹⁰ Źródło: [Konsultacje Planu Strategicznego WPR na lata 2023-2027](#), [dostęp: 31.08.2021].

Partnerstwo będzie mogło także skorzystać z programów rządowych m.in. takich jak:

- Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL),
- Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych,
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg.

Możliwe są także inne źródła pozyskania środków na realizację działań w ramach Strategii. Wymienione powyżej programy i fundusze nie stanowią zamkniętego katalogu.

Spis rysunków

Rys. 1. Położenie partnerstwa w regionie	12
Rys. 2. Drzewo problemów	20

Spis tabel

Tabela 1. Wyniki badań młodzieży, mieszkańców oraz liderów lokalnych – synteza.....	21
Tabela 2. Hierarchizacja czynników rozwoju	23
Tabela 3. Kluczowe wyzwania i kierunki strategicznej interwencji partnerstwa.....	24
Tabela 4. Działania stanowiące odpowiedź na kluczowe wyzwania i kierunki strategicznej interwencji Partnerstwa.	25
Tabela 5. Spójność celów Strategii z celami strategii wyższego rzędu.	31
Tabela 6. Fiszka projektu strategicznego nr 1.	34
Tabela 7. Fiszka projektu strategicznego nr 2	39
Tabela 8. Fiszka projektu strategicznego nr 3	44
Tabela 9. Fiszka projektu strategicznego nr 4	50
Tabela 10. Wskaźniki rezultatu strategicznego na potrzeby monitoringu celów strategicznych wraz z informacjami niezbędnymi do monitoringu.....	59

